

Bruksanvisning til Gunnar Rutles alders- og uførepensjonskalkulator versjon 23B (utgitt 31.5.2011)

Innholdsfortegnelse:

1	Bruksanvisning for kalkulatoren	3
1.1	Utgangspunkt og begrensninger	3
1.2	Hvordan kalkulatoren oppgir lønn/pensjon og tidsperioder.	4
1.2.1	Alle kronetall er lønnsjusterte. For lønn og alderspensjon er de brutto (før skatt) og for uføreytelser netto (fratrasket skatt)	4
1.2.2	Alle tidsperioder regnes for enkelhets skyld i hele kalenderår.	4
1.3	Kort oversikt over hva pensjonskalkulatoren kan gjøre	4
1.4	Bruk av pensjonsberegner	6
1.4.1	Informasjon som legges inn i pensjonsberegner:	6
1.4.2	Informasjon spesielt når uføreytelser skal regnes	11
1.5	Resultat-tabellen når du har valgt alderspensjon	14
1.6	Resultat-tabellen når du har valgt uføreytelse	15
1.7	Resultatgraf for alderspensjon i pensjonsberegner	15
1.8	Resultatgraf for uføreytelse i pensjonsberegner	16
1.9	Bruk av tabellmaker	17
1.9.1	Tabellmaker: Informasjon du skal legge inn for alderspensjonister	17
1.9.2	Tabellmaker: Informasjon du skal legge inn for uføre	18
1.9.3	Tabellmaker: Hvilke opplysninger du kan velge å vise i tabell og graf	18
1.9.4	Tabellmaker: Resultat-tabell for alderspensjonister med tjenstepensjon	19
1.9.5	Tabellmaker: Resultatgraf for de samme alderspensjonistene	20
1.9.6	Tabellmaker: Resultat-tabell for alderspensjon for en ufør	21
1.9.7	Tabellmaker: Resultat-tabell for uføreytelse fram t.o.m 66	22
1.9.8	Tabellmaker: Resultatgraf for uføreytelse fram t.o.m 66	22
1.10	Bruk av idealpensjonistgraf	23
1.11	Hva du kan endre i arket Nøkkeltall	25
1.11.1	Parametre/nøkkeltall som kan endres	25
1.11.2	Hvilken G skal en bruke?	26
1.11.3	Hvilken betydning har basisåret?	27
1.12	Hva du kan endre i arket Lønnstabeller	27
1.12.1	Jobb noen år før du følger en lønnstabell i offentlig sektor	28
1.12.2	Hvordan legge inn egenkonstruert lønnstabell	29
1.12.3	Hvordan legge inn deltid når du bruker lønnstabeller	30
1.12.4	Nullstilling av data i lønnstabeller	30
1.13	Noen nøkkelbegrep:	30
1.13.1	Alleårsregel - besteårsregel	30
1.13.2	Avkorting/nøytralitet og levealdersjustering	31
1.13.3	Underregulering/indeksering av utbetalt pensjon	31
1.13.4	Pensjonsbeholdningens størrelse	31
1.13.5	Delingstall	32
1.13.6	Forholdstall	32
1.14	Mer om lønn og opptjeningstid i kalkulatoren	32
1.14.1	Opptjeningsperiode og avgangstidspunkt	32
1.14.2	Endret opptjeningsalder fra 17-70 til 13-75 i det nye systemet	33
1.14.3	Opplysninger om lønnforhold	33
1.14.4	Mer om innlegging av lønnsopplysninger for uføre	34
1.14.5	Ved oppgitt gjennomsnittslønn kan beregnet pensjon bli for høy	35
1.15	Tillegg: Parametre når kalkulatoren regner uføreytelser	36
1.16	Tillegg: Stillingskoder og -betegnelser for Oslo	37

1.17	Tips om innstillinger av Excel	40
1.17.1	Aktiver makroer hvis de grå knappene i kalkulatoren skal virke.....	40
1.17.2	Det lønner seg å slå av autofullfør	40
1.18	Endringer i de siste versjonene	40

Nye utgaver av kalkulatoren (legges ut på www.rutle.net) oppdateres med siste verdier av G, og siste verdier av delingstall, forholdstall og forventet levealder, basert på nye årlige aldersprognoser fra SSB. KS-minstelønnstabellene oppdateres også etter tariffoppgjør. For enkelhets skyld blir ikke eksemplene i bruksanvisning og dokumentasjon alltid oppdatert med de siste verdiene, dermed kan tall i eksemplene være gamle tall.

1 Bruksanvisning for kalkulatoren

1.1 Utgangspunkt og begrensninger

Første versjon av pensjonskalkulatoren ble laget i april 2008, til bruk under tariffoppjøret om AFP-ordningen. Siden er den forbedret og utbygd ganske mye, og i tillegg oppdatert hver gang det er gjort nye vedtak eller kommet på bordet nye forslag. Nå legger jeg ut hovedversjon 21.

I prosessen med å utvikle kalkulatoren har samfunnsøkonom Jan Mønnesland i Utdanningsforbundet vært en avgjørende viktig samarbeidspartner. Likevel er eventuelle feil i kalkulatoren helt og fullt mitt ansvar.

Poenget med pensjonskalkulatoren vært å beregne både dagens pensjon og den pensjonen du vil få med pensjonsreformen, slik at du kan sammenlikne. Den har blitt brukt som et hjelpeverktøy i kampen om pensjonsreformen. Ikke minst i kampen om den offentlige tjenstepensjonen hadde beregninger gjort med kalkulatoren stor betydning.

Pensjonskalkulatoren beregner folketrygdens alderspensjon, AFP-ordningen og offentlig tjenstepensjon. Kalkulatoren sammenlikner **dagens pensjonsordning** (dvs en tenkt forlengelse av reglene som gjaldt for folketrygdens alderspensjon, AFP og offentlig tjenstepensjon før de endringene som følger nedenfor) med **det nye pensjonssystemet**.

Fra og med versjon 21 kan en også få beregnet uførepensjonsutvalgets forslag til ny uførestønad i folketrygden, sammenliknet med dagens uførepensjon, inkludert endringene i alderspensjon for uføre, og også med mulighet for å sammenlikne med ny alderspensjon

For å beregne det nye pensjons/uførepensjonssystemet bruker kalkulatoren:

- reglene for alderspensjon som følger av Lov om folketrygd og de endringene som Stortinget gjorde 28.5.2009 (godkjent i statsråd 5.6), samt noen seinere endringer
- de nye reglene for AFP som nå er ulike i privat sektor og offentlig sektor. I privat sektor følger reglene vedleggene 2 og 3 til riksmeklingsmannens forslag i meklingen mellom LO og NHO våren 2008. Disse er nå inkorporert i ny Lov om folketrygd og andre stortingsvedtak. Offentlig sektor fikk i tariffoppjøret 2009 beholde dagens AFP-ordning.
- Reglene for offentlig tjenstepensjon (OfTP) som følger av tariffvedtaket av 4.6.2009 (en kan velge mellom fagbevegelsens tolkning, Regjeringas første tolkning i høring i november 2009, og Stortingets endelige vedtak våren 2010)
- Uførepensjonsutvalgets innstilling NOU 2007:4 ”Ny uførestønad og ny alderspensjon for uføre” (i avsnitt 1.14 finner du parametrene som brukes for uføretrygd)

Begrensninger:

- Kalkulatoren tar i utgangspunktet ikke hensyn til pensjonspoeng for omsorg og lignende når folketrygdens alderspensjon beregnes, men en kan få med dette ved å innarbeide det i antall arbeidsår og lønn en oppgir.
- Det er mulig å skille mellom år en jobber i privat sektor og år en jobber i offentlig. Men når en bruker lønnstabeller forutsetter kalkulatoren at inntekten som bestemmer pensjonsgrunnlaget for hvert enkelt år en jobber i offentlig sektor er den samme både for

folketrygd, AFP og offentlig tjenstepensjon. Det fører for offentlig tjenstepensjon til at kalkulatoren ikke klarer å beregne den samordningsgevinsten som skyldes for eksempel overtidsarbeid (overtidsarbeid teller med i folketrygden men ikke i tjenstepensjonen).

- For å begrense kompleksiteten beregner kalkulatoren ikke delvis pensjonsuttak. Det er bare mulig å være enten i full jobb uten å ta ut pensjon, eller slutte i jobb og ta ut full pensjon
- Kalkulatoren regner alltid med at jobb i det offentlige kommer sist i livet. Dermed kan den ikke regne ut oppsatt pensjon. Les mer om dette i avsnitt 1.7.4 og 1.9
- Innlegging av egne inntektsopplysninger (ikke lønnstabell) kan medføre at ny AFP og uføretrygd ikke blir helt korrekt beregnet. Mer om innlegging av lønn i kap 1.13

1.2 Hvordan kalkulatoren oppgir lønn/pensjon og tidsperioder.

1.2.1 Alle kronetall er lønnsjusterte. For lønn og alderspensjon er de brutto (før skatt) og for uføreytelser netto (fratrasket skatt)

Alle kronetall for lønn/alderspensjon er bruttotall, altså før skatt er trukket fra Lønn og pensjon før skatt regnes alltid i lønnsjusterte tall for basisåret, som nå er 2010. Det betyr at alle tall regnes om (ut fra gjennomsnittlig lønnsutvikling i samfunnet) til det de vil svare til i 2010. Lønn fra noen år tilbake må regnes om til det den ville svare til i dag (reguleres likt med utviklingen av grunnbeløpet i folketrygden – G).

Skatt, også på framtidig uføreytelse regnes alltid etter dagens skatteregler (men i tråd med uførepensjonsutvalgets innstilling brukes pensjonistiskatt på dagens uføre og vanlig (lønnstaker-)skatt på den nye uførestønad)

Lønn eller pensjon som følger den gjennomsnittlige lønnsutviklinga vil altså vises som samme beløp fra år til år. En pensjon under utbetaling som etter reglene i det nye pensjonssystemet skal underreguleres med lønnsutviklinga fratrukket 0,75 % vil vises som et beløp som minker med 0,75 % hvert år.

Kalkulatoren baserer seg, i likhet med departementets proposisjoner og høringsnotater, på en framtidig lønnsvekst på 4 % (mer om det i hovedavsnittet ”Hva du kan endre i Nøkkeltall”).

1.2.2 Alle tidsperioder regnes for enkelhets skyld i hele kalenderår.

Når det oppgis et årstall, så regner kalkulatoren som om en blir født, begynner i arbeid, eller går ut i pensjon første januar det året. Dermed blir alle tidsperioder hele kalenderår.

1.3 Kort oversikt over hva pensjonskalkulatoren kan gjøre

Pensjonskalkulatoren består av flere regneark som gjør ulike ting og gir ulik informasjon. Du finner dem ved å klikke på flippet som har arkets navn nederst på regnearket.

Alle felt i kalkulatoren som du kan fylle ut og endre er **GULE**.

De viktigste delene av pensjonskalkulatoren er regnearkene som heter ”**Pensjonsberegner**”, ”**Tabellmaker**” og ”**Nøkkeltall**”. I ”**Pensjonsberegner**” og ”**Tabellmaker**” legger du inn informasjon om en pensjonist (eller flere i Tabellmaker), og får beregnet viktige pensjonstall for pensjonisten(e). I ”**Nøkkeltall**” legger du inn opplysninger som bestemmer funksjonen til kalkulatoren.

”**Pensjonsberegner**” beregner detaljer i pensjonen for en pensjonist, både uføreytelse, alderstrygd, AFP og (hvis du jobber i offentlig sektor) tjenstepensjonen (men foreløpig ikke uføredelen av offentlig tjenstepensjon). Du får beregnet det vedkommende ville fått hvis dagens

pensjonssystem ble videreført. Dette sammenliknes med ny pensjon. For de som jobber i offentlig sektor er det mulig å sammenlikne både med den vedtatte nye tjenstepensjonen (og da i tre varianter: fagbevegelsens tolkning, regjeringas tolkning og stortingets vedtak) og med den modellen som regjeringa ønsket, men som ble avvist (kombinasjonsalternativet). En tabell viser pensjonen år for år og i gjennomsnitt for hele pensjonistlivet (før skatt), samt når det er valgt: størrelsen på uføreytelsen (fratrullet skatt). Det fins også en grafisk framstilling av det samme. **Bruken forklares nøyere i eget avsnitt seinere.**

"Tabellmaker" gir deg mulighet til å sammenlikne ulike pensjonister og se hvordan en faktor endrer pensjonen. Du kan f.eks. endre avgangsalder, men holde andre opplysninger fast. Mange muligheter. Også her vises resultatet både i tabell og grafisk. **Bruken forklares nøyere i eget avsnitt seinere. NB! Foreløpig kan en ikke regne uførepensjon i Tabellmaker**

"Nøkkeltall" er et spesielt regneark som inneholder nøkkelverdier som brukes i beregningene. En del av disse kan du sjøl endre. Det gjelder bl.a. mulighet for å vise %-tall i stedet for kronetall i tabeller og figurer, det er mulig å legge inn deltid, og mulig å lage en egen lønnstabell. **Bruken forklares nøyere i eget avsnitt seinere.**

"Idealgraf" er et diagram basert på en figur fra stortingsmelding 5. I regjeringas figur tjener alle på det nye pensjonssystemet. Men årsaken er at regjeringa systematisk har brukt personer som i liten grad rammes av innsparingene i det nye alderspensjonssystemet, det jeg kaller IDEALPENSJONISTER. Idealpensjonistgrafene viser hvorfor regjeringas figur er et eksempel på vill-ledende bruk av statistikk. Viser alderspensjonen og AFP, men ikke tjenstepensjonen. **Bruken forklares nøyere i eget avsnitt seinere.**

"Idealtekst" er et stykke på vei en skriftlig parallell til idealpensjonistgrafene. Teksten forklarer skritt for skritt hvordan det nye alderspensjonssystemet virker, samtidig som du ser hvilke faktorer det er som gjør at de fleste kommer dårligere ut enn idealpensjonisten. Teksten tilpasses til de endringene du gjør med pensjonisten i pensjonsberegner, og er illustrert med tall fra det eksemplet du har valgt i pensjonsberegner. Den viser også det meste av beregningene. **Denne teksten er et "must" hvis du ønsker å forstå hvordan det nye pensjonssystemet virker.** Merk at tjenstepensjonen ikke er med.

"Avgang" gir en oversikt over hvor mye en må ha tjent for å få lov å gå av før en er 67.

De fleste regnearkene nevnt til nå er forsynt med en eller flere knapper for å kopiere resultatene over til en tekstbehandler e.l. Merk at bruken av knappene forutsetter (i hvert fall i excel 2007) at du aktiviserer makroer (etter at du har åpnet regnearket ser du en linje øverst som gir mulighet til det). Det er også mulig å merke andre områder på regnearkene i kalkulatoren for kopiering.

Der fins også flere andre regneark som inneholder informasjon eller gjør beregninger, men du skal verken legge inn informasjon eller finne informasjon i disse. Derfor omtales de ikke nærmere her.

1.4 Bruk av pensjonsberegner

1.4.1 Informasjon som legges inn i pensjonsberegner:

Du fyller ut de gule feltene i utsnittet nedenfor. Legger du inn tall med en ulovlig verdi skifter fargen på feltet til rødt:

Forklaring til hva du skal fylle ut:	Fyll ut:	Kommentarer eller beregninger fra kalkulatoren:
Type off. tj.pensj. (OfTP) / f.trygd/AFP/ufør (1)	s-ts	SPK. Vedtatt OfTP. Stortingsvedtaket. (30/66%/65)
Sammenlign i tillegg med (2):	ka	Kombinasj.alt.54++ Påslag. (0,42/1,77%)
Evt stillingskode eller "k"	k	legg inn lønn nedenfor
Fødselsår (1943-2000)	1954	
Alder start jobb eller omsorgsopptj. (13-61)	25	
Alder slutt jobb (62-75)	62	opptj. i dagens OfTP til 62, i ny 62
Ant. år av disse i privat + omsorgsperm i off.	0	tj.tid i dagens OfTP 37, i ny 37
Antall år ulønnet omsorgsperm i OfTP	0	godkjent i dagens tj.p. 0, i ny 0
Antall år ulønnet etter/vid.utd.perm i OfTP	0	godkjent i dagens tj.p. 0, i ny 0
Reell gsn.lønn beste 20 år (sluttpoengtall / kr)	400000,00	kroner
Reell gsn.lønn alle år (% / folke-tr.poenng / kr)	90,00	%, svarer til kr 360000
Gjennomsnittlig deltids% i OfTP	100,00	%
Reell gj.sn.lønn OfTP (kr / % av beste 20)	90,00	%, svarer til kr 360000
Sluttlønn full st. OfTP (kr / % av beste 20)	105,00	%, svarer til kr 420000

Kopier

Kopier alders-
pensj.tabell til
videre arb.

Ko
ta
ti

(1) Kan gå av: f

Her følger en forklaring til de enkelte feltene. Når du holder markøren over et felt du skal fylle ut, så viser beregneren en forklaring omtrent lik den du finner her.

a) Type offentlig tjenestepensjon (OfTP) / privat (1)

Velg hvilken ny pensjonsordning du vil vise. Den modellen du velger vil vises i det lysegrønne feltet i tabellen under, eller som søyler i grafen til høyre.

Skriv inn koden som vises uthevet under her:

Vil du vise ytelsene for uføre, velger du koden **U**. Alle andre koder viser alderspensjon for ikke-uføre

Vil du vise en privat ordning skriver du enten koden **A** eller **F**. Da vises ikke tjenestepensjon

- **A** - da viser kalkulatoren både folketrygdens alderspensjon og privat AFP
- **F** - da viser kalkulatoren bare folketrygdens alderspensjon, gjelder altså de som ikke har rett på AFP

Vil du vise en offentlig pensjonsordning for en som er i Statens Pensjonskasse skriver du en av kodene nedenfor. (Er du i en kommunal ordning erstatter du **S**-en (for stat) først i koden med en **K** (for kommunalt):

- **S-TF**- den vedtatte Tjenestepensjonen fra våren 2009, min og Fagbevegelsens tolkning
- **S-TR**- den vedtatte Tjenestepensjonen, Regjeringas tolkning i høring 20.11.09
- **S-TS** - den vedtatte Tjenestepensjonen, slik den ble etter Stortingets vedtak våren 2010
- **S-KA** - Regjeringens kombinasjonsalternativ (avvist våren 2009)

De følgende mulighetene ligger inne, men du anbefales ikke å bruke dem:

Kalkulatoren kan vise de mest aktuelle modellene som ble lagt fram i OfTP-utvalgets rapport av 11.3.2009:

- **S-B1**- Modifisert bruttopensjon med 30 års opptjening og 56,5 % utbetaling ved 62 år (før levealdersjustering)

- **S-B2** - Samme modell men 38 års opptjening/60 %
- **S-P1** - Ytelsesbasert påslagsmodell med 0,3 % opptjening opp til 7,1 G og 1,65% opptjening av inntekt over det
- **S-P2** - Samme modell men med 0,42/1,77 % opptjening

Der fins også to modeller der en kan eksperimentere med ulike regler. Bruken krever litt ekstra kjennskap til kalkulatoren, men de vises ved kodene:

- **S-BS** - Bruttomodell - med spesialparametre
- **S-PS** - Påslagsmodell - med spesialparametre
- **S-VX** - Vedtatt ny tjenstepensjon, eXperimentmodell. Mulig å prøve ut ulike tolkninger

Merk at hvis du velger kodene **F**, **A** eller **S-I** (evt. **K-I**) så trenger du ikke å legge inn koden for sammenlikning-2 (punkt b) eller data som gjelder tjenstepensjonen, dvs punktene g), h), i) og l), m), n). Det markeres i pensjonsberegneren ved at feltene går i svart i stedet for å være gule, og i tabellmakeren ved at de blir turkis i stedet for gule.

b) Sammenlign i tillegg med (2):

Her kan du velge en annen offentlig tjenstepensjonsordning du i tillegg vil sammenlikne med. Det valget du gjorde i feltet ovenfor bestemmer om beregningene gjøres for Statens Pensjonskasse (SPK) eller for en kommunal ordning. Har du valgt privat ovenfor trenger du ikke å skrive inn noe her. Den ordningen du velger her vises i det lysegule feltet i tabellen under, og som linjer i grafen til høyre.

Bruk en av kodene som vises uthevet:

- **I** - brukes om du ikke vil vise noen ekstra ordning

Vil du vise en offentlig pensjonsordning skriver du en av kodene:

- **S-TF**- den vedtatte Tjenstepensjonen fra våren 2009, min og Fagbevegelsens tolkning
- **S-TR**- den vedtatte Tjenstepensjonen, Regjeringas tolkning i høring 20.11.09
- **S-TS** - den vedtatte Tjenstepensjonen, slik den ble etter Stortingets vedtak våren 2010
-)
- **KA** - Regjeringens kombinasjonsalternativ (avvist våren 2009)

c) Evt stillingskode eller "k"

Alle lønnstabeller i KS-området og i Oslo er lagt inn i kalkulatoren, slik at du kan beregne pensjon for folk som følger disse tabellene. Stillingskoder vises lenger nede. I tillegg er der tre andre valg:

- **ELJU** Da brukes en Egenkonstruert lønnstabell med LønnsJUsterte lønnstall. Du må legge inn lønnstall i Lønnstabell-arket. Les nærmere om dette i avsnittet om Lønnstabell-arket lenger nede.
- **ENOM** Da brukes en Egenkonstruert lønnstabell med NOMinelle lønnstall. Dette er det eneste stedet i kalkulatoren der vi bruker nominelle tall for lønn. Det betyr at du kan legge inn din virkelige lønn år for år, slik du for eksempel får den i en serviceberegning fra NAV. Du må også her legge inn lønnstallene i Lønnstabell-arket. Les nærmere om dette i avsnittet om Lønnstabell-arket lenger nede.
- **K** Hvis du ikke vil bruke lønnstabell, men legge inn avrundete lønnsdata i felt lenger nede i kalkulatoren.

Hvis du velger å bruke en lønnstabell, så henter kalkulatoren alle lønnstall fra lønnstabellen, og du trenger du ikke å legge inn noen tall for lønnas størrelse. Det gjelder punktene j), k), l), m), n), og de feltene går da i svart (eller turkis i tabellmakeren)

Lønns tabellene inneholder **minstelønnsatser**. Eventuelle tillegg ikke tas med. Ønsker du å få med det, må du lage en selvkonstruert lønnstabell (vanligvis ELJU).

Hvis din pensjonist har jobbet noen år i privat eller i jobber som ikke følger en av lønnstabellene, så er det mulig å ta hensyn til det ved å legge inn noen ekstra opplysninger i Lønnstabell-arket. Forklaring finner du i avsnittet om lønnstabell-arket lenger nede.

Merk at hvis du bruker lønnstabeller så kan du legge inn deltid i Lønnstabeller-arket.

Hvis du vil bruke en av minstelønnstabellene i KS har du følgende valg:

- **4B2** - Uten krav til utdanning
- **4B3** - Fagarbeider eller tilsvarende
- **4B4** - Krav til høgskoleutd., eks: førskolelærer
- **4B5** - Høgsk. utdanning + spesialutdanning
- **4B6** - Krav om mastergrad
- **4c3** - Lærer
- **4c4** - Adjunkt
- **4c5** - Adjunkt med tilleggsutdanning
- **4c6** - Lektor
- **4c7** - Lektor med tilleggsutdanning

Du finner en tabell over stillingskoder i Oslo i avsnitt 1.16. Når de brukes i kalkulatoren må du bruke bokstaven O foran stillingens tallkode (Eksempel: Adjunkt vil ha koden O962)

d) Fødselsår (1943-2000)

På grunn av levealdersjusteringa av ny pensjon, og en del overgangsordninger, må du sette inn riktig fødselsår her. Pensjonen blir en helt annen hvis du velger et annet fødselsår.

e) Alder start jobb eller omsorgsopptjening (13-61)

Det viktige er at du velger tallet slik at du får riktig samlet antall år i lønnet arbeid eller med omsorgsopptjening. Sjøl om du har fått godkjent opptjeningstid i offentlig pensjonsordning ved ulønnet etter- eller videreutdanning, så må disse årene regnes med på samme måte som andre avbrudd i lønnet arbeid når du bestemmer startalder.

Kalkulatoren regner som om du har vært i jobb eller tjent opp pensjon alle årene fram til avgang. Starter du som 22-åring og går av ved 62 har du tjent opp pensjon i 40 år (= 62 - 22).

Hvis du f.eks. gikk ut i jobb som 18-åring, men har hatt avbrudd (utenom omsorgsopptjening, men inkludert etter/videreutdanning) på til sammen 5 år, skal alder start jobb være 23 (= 18 + 5)

Selv om du har noen år med lav inntekt, må også disse årene regnes med. Den lave inntekten tas med nedenfor ved at gjennomsnittslønnen for alle år blir mindre.

f) Alder slutt jobb (??-??) (grense for alder avgjøres av om en skal vise uføreytelse eller ikke)

Her må du velge alderen når du går av med pensjon, for at kalkulatoren skal regne riktig. Skal du regulere for år med avbrudd i jobb må det gjøres ved å regulere startalderen!

Skal du vise en **alderspensjonist**, så må sluttalder ligge **mellom 62 og 75 år**.

Skal du vise **uføreytelse**, kan sluttåret være samme år som startåret, seinest 66. Velger du et **sluttår lik alder start jobb**, betyr det at vedkommende **aldri har vært i arbeid**. Velger du et **sluttår 26 eller tidligere** betyr det at vi snakker om en **ung ufør**, der det gjelder noen spesielle regler.

Hvis det gjelder en ufør med nedsatt arbeidsevne /inntekt noen år før uføretrygd innvilges, så vil **kalkulatoren regne riktigst** hvis året som brukes som **sluttår settes til første året der inntekten ble lavere enn framtidig inntekt** (se pkt 1.4.2 og pkt 1.13.3)

g) Antall år av disse i privat + omsorgsperm i off.

Her kan du sette inn summen av hvor mange år du har jobbet utenfor offentlig sektor + har hatt ulønnet omsorgsperm i off. sektor.

Hvis din pensjonist har jobbet noen år i privat, bør du vanligvis ikke bruke en av KS-lønnstabellene i stillingskodefeltet ovenfor. Best å legge du inn lønnstall direkte, eller bruke egendefinert lønnstabell: vanligvis ELJU

h) Antall år ulønnet omsorgspermisjon i OfTP

Her kan du sette inn summen av hvor mange år du har hatt ulønnet omsorgspermisjon i den perioden du jobbet i offentlig sektor.

i) Antall år ulønnet etter/videreutdanningspermisjon i OfTP

Her kan du sette inn summen av hvor mange år du har hatt ulønnet etter- eller videreutdanningspermisjon i den perioden du jobbet i offentlig sektor.

En generell kommentar til innlegging av lønn i feltene som følger

Disse feltene brukes bare hvis du har valgt å ikke bruke lønnstabell.

Husk at sjøl om kronebeløpet du fikk for noen år siden var lavere, og kronebeløpet du kan forvente om noen år vil være høyere enn i dag, skal all lønn regnes om til dagens lønnsnivå. Les det som står i avsnitt ”1.2.1. Alle kronetall er brutto (før skatt) og lønnsjusterte”.

Vær spesielt oppmerksom på at du antakelig må endre tallene for gjennomsnittslønn osv. hvis du velger å endre avgangsalder for en person

j) Reell gjennomsnittslønn beste 20 år (sluttpoengtall / kr)

Her kan du skrive inn enten sluttpoengtallet i folketrygden (tall fra 7 og ned), eller et kronetall (fra 10000 til 2000000).

Hvis du har fått en serviceberegning fra NAV bruker du det oppgitte sluttpoengtallet, så regner kalkulatoren ut hvilken lønn det svarer til med dagens G-verdi.

Merk at vi her og i neste rute snakker om folketrygdpoeng beregnet etter dagens opptjeningsregler, altså ikke antall G som lønna utgjør.

Hvis du legger inn lønna her, så husk at du må tenke at all tidligere lønn er regnet om til dagens lønnsnivå. Det er ikke alltid så lett å vurdere hva det blir.

Merk også at det du skriver inn her skal være den reelle gjennomsnittlige årslønna. Du skal bruke bruttolønn, altså før skatt, minstefradrag og lignende. Om du jobber deltid skal du ikke bruke tarifflønn, men den faktiske lønna i delstillingen (for eksempel 60 % av tarifflønn hvis du har 60 % stilling)

For mange som nærmer seg pensjonsalder vil gjennomsnittet 20 beste år ikke ligge så veldig langt under dagens lønn.

I offentlig sektor har lønnsnivået gått ned i mange år, så der kan det godt hende at gjennomsnitt 20 beste år er høyere enn lønna du har i dag

k) Reell gjennomsnittslønn alle år (% / folketrygdpoeng / kr)

Her kan du skrive inn enten folketrygdpoeng (tall opp t.o.m. 7), prosent av de beste 20 årene (tall fra ca 35 opp t.o.m. 100), eller et kronetall (10 000 til 2 000 000).

Har du en serviceberegning fra NAV regner du ut gjennomsnitt av alle folketrygdpoengene fram til avgangsalder, og skriver inn det tallet. Vanligvis kan du regne med at du har samme antall poeng i framtidige år som det siste året som er oppgitt i serviceberegningen.

Har du ikke en serviceberegning skal du være klar over at det er lett å undervurdere hvor mye lønna har variert gjennom livet. De fleste har en gjennomsnittslønn hele livet som utgjør ca 85-90 % av gjennomsnittslønna de 20 beste årene. Er du usikker, velg et tall i dette området. KLP opplyser at blant deres medlemmer er tallet i gjennomsnitt ca 90 %.

Merk at du også her skal bruke den reelle gjennomsnittlige årslønna. Det skal være bruttolønn, altså før skatt, minstefradrag og lignende. Om du jobber deltid skal du ikke bruke tarifflønn, men den faktiske lønna i delstillingen (for eksempel 60 % av tarifflønn hvis du har 60 % stilling)

l) Gjennomsnittlig deltids% i OfTP

Her skriver du inn den gjennomsnittlige deltidsprosenten du har hatt i årene med OfTP. Eksempel: har du jobbet 50 % halvdelen av årene og 100 % den andre halvdelen, så skriver du her 75 %

Hvis du bruker en lønnstabell må du fylle ut evt. deltid i nøkkeltall-arket (under overskriften Lønnstabeller)

m) Reell gjennomsnittslønn OfTP (kr / % av beste 20)

Her skriver du inn den gjennomsnittslønna du vil kalkulatoren skal bruke som grunnlag for å regne ut pensjonen i påslagsmodeller i ny OfTP.

Du kan skrive kronetallet, eller en % av gjennomsnittslønna de 20 beste årene.

Du skal bruke den lønna du har/hadde i den perioden du er med i tjenstepensjonsordningen.

Merk at du også her skal bruke den reelle gjennomsnittlige årslønna. Det skal være den avtalte bruttolønna, altså før skatt, minstefradrag og lignende. For tjenstepensjon skal overtid og lignende skal ikke regnes med. Om du jobber deltid skal du ikke bruke tariff lønn, men den faktiske lønna i delstillingen (for eksempel 60 % av tariff lønn hvis du har 60 % stilling)

(Merk: I regjeringas kombinasjonsalternativ er det bare årene etter 2010 som regnes med i påslagsmodellen. Da må du oppgi gjennomsnittslønn for de årene)

n) Sluttlønn full stilling OfTP (kr / % av beste 20)

Her skriver du inn den sluttlønna du vil kalkulatoren skal bruke som grunnlag for å regne ut pensjonen i dagens OfTP og i bruttomodeller i ny OfTP.

Du kan skrive kronetallet, eller en % av gjennomsnittslønna de 20 beste årene.

Lønna du skriver inn her **skiller seg fra den du skriver inn i mange av de andre feltene**. Her skal du nemlig legge inn lønn i full stilling, selv om du jobber deltid. Det skal være den avtalte bruttolønna, altså før skatt, minstefradrag og lignende. For tjenstepensjon skal overtid og lignende ikke regnes med. Det er særlig viktig å være oppmerksom på dette når du legger inn en %. Sjekk at lønna du ender med (oppgis til høyre i Pensjonsberegner eller i den lyserøde tabellen i Tabellmaker) virker fornuftig.

Med en gang du har lagt inn tallene vil du se om pensjonisten har rett til å gå av ved den oppgitte avgangsalderen. De to grønne feltene i figuren under viser dette for hver av de to sammenlikningspensjonene. De skifter til rødt hvis pensjonisten ikke har lov å gå av.

Gjennomsnittlig deltid% i OfTP	100,00 %		
Reell gj.sn.lønn OfTP (kr / % av beste 20)	90,00 %	svarer til kr 360000	(1) Kan gå av: Nåværende AFP-ordning
Sluttlønn full st. OfTP (kr / % av beste 20)	105,00 %	svarer til kr 420000	(2) Kan gå av: Høy nok pensj. + gar./m.p. + AFP

1.4.2 Informasjon spesielt når uføreytelser skal beregnes

Når uføretrygd velges kommer denne tabellen fram til høyre for de andre innleggingsfeltene. Hvor mange av feltene som vises, og som skal fylles ut avhenger av hvilke andre opplysninger som er lagt inn.

Her er en oversikt over alle opplysningene du kan bli bedt om å skrive inn. De forklaringene du får her, finner du også som merknader til innleggingsfeltet / tekstfeltet til venstre for det.

fra kalkulatoren:	For uføre: Fyll ut	
OfTP vises ikke.		
g(er) til høyre:	Antall barn	1
	Gj.sn.lønn/poeng tid i jobb	3,00
	Dagens uførep: framt. lønn/p.poeng	3,50
	Dagens uførep: Lønn 20 beste/sluttp.	3,50
	NY uf.p: lønn/p.poeng 3 beste / 5 siste	3,50
	Ny uførep: Lønn 20 beste/sluttp.	3,50
Slå evt. av levealderjust. alderspensi. i Nøkkeltall		

Merk også: I tråd med forslaget til uførepensjonsutvalget og det Regjeringa går inn for nå, er ny alderspensjon for uføre levealderjustert. **Hvis du ønsker å se hva ny alderspensjon vil bli uten levealderjustering, kan levealderjusteringa slås av i Nøkkeltall-arket (se pkt 1.11.1).**

a) Antall barn

Antall barn under 18 år du som ufør har forsørgeransvar for. Hvis du har valgt en lønnstabell er dette den eneste opplysningen du behøver å gi. I dagens system er barnetilletget 0,4 G (= kr 29888 i 2010), men behovsprøvd. I nytt system får du kr 27 pr dag 6 dager i uka, dvs 7020 kr pr år.

Opplysninger om lønn:

Har du valgt en lønnstabell, trenger du ikke å legge inn flere opplysninger her. Har du valgt å legge inn lønna sjøl, må du legge inn lønnsopplysningene som gjennomgås her. Husk at avgangs/uføretidspunkt skal være det første året der inntekten var lavere enn den framtidige inntekten (se også pkt 1.4.1 f og 1.13.3). Dette må du av og til ta hensyn til når du beregner inntekt beste 20 år.

Tidligere inntekt er avgjørende for størrelsen av uføretrygden. Men **mange vil gå på tiltak/arbeidsavklaringspenger** noen år før uføretrygd innvilges. Du skal se bort fra årene med nedsatt inntekt når du bestemmer tidligere inntekt (mer om dette i avsnitt 1.13.3).

Som mange andre steder i kalkulatoren kan du velge mellom å skrive lønn (fra 10000 til 2000000) eller det pensjonspoengtallet (tall fra 7 og ned) lønna svarer til. Kalkulatoren tolker sjøl hva det er ut fra tallets størrelse. Legger du inn lønn, så husk at du må tenke at all tidligere lønn er regnet om til dagens lønnsnivå. Det er ikke alltid så lett å vurdere hva det blir.

b) Gj.sn.lønn/poeng tid i jobb

Gjennomsnittslønn eller gjennomsnitt pensjonspoeng alle år du var i jobb før du ble ufør eller fikk vesentlig nedsatt arbeidsevne/inntekt (det året du har skrevet som avgangstidspunkt).

c) Dagens uførepensjon: framtidige lønn/pensjonspoeng

Her skal du legge inn antatt framtidige pensjonspoeng etter at du ble ufør, beregnet etter reglene i DAGENS uførepensjon, evt. lønna det svarer til.

Framtidige pensjonspoeng for hvert år beregnes etter det av de to følgende alternativene som er gunstigst for vedkommende:

a) De framtidige pensjonspoengene settes til gjennomsnittet av pensjonspoengene for de tre siste årene før vedkommendes inntektsevne / arbeidsevne ble nedsatt.

b) De framtidige pensjonspoengene settes til gjennomsnittet av de pensjonspoengene vedkommende har for halvparten av alle årene fra og med året da vedkommende fylte 17 år, til og med året før inntektsevnen / arbeidsevnen ble nedsatt. Årene med de høyeste poengtallene legges til grunn. Dersom det samlede antall år blir et ulikt tall, skal tallet avrundes oppover.

Merk at for unge uføre er minstenivået likevel i DAGENS uførepensjon 3,5 G (dvs rundt 336000 i 2010). Hvis du legger inn et lavere tall (ut fra ovenstående regler) vil kalkulatoren korrigere nivået.

d) Dagens uførepensjon: Lønn 20 beste år/sluttpoeng

Her skriver du inn enten det sluttpoengtallet du vil få når dagens framtidige pensjonspoeng regnes med, eller den gjennomsnittslønna det svarer til.

Sluttpoengtallet er gjennomsnittet av pensjonspoengene de beste 20 årene. Dagens uføretrygd baseres på det.

For å finne sluttpoengtallet ser en både på opptjente og framtidige pensjonspoeng (fram t.o.m. 66) under ett, og velger ut de 20 høyeste.

NBNB! spesielt for UNGE UFØRE: For denne gruppen er laveste framtidige pensjonspoeng 3,5 (dvs ca 336000 i 2010). Det må du ta i betraktning når du skal finne beste 20 år.

e) NY uførepensjon: lønn/pensjonspoeng 3 beste av 5 siste år

Det vi vil ha her er tidligere inntekt regnet som gjennomsnittet av lønna de tre beste av de siste 5 årene før uføretidspunktet, evt. det tilsvarende pensjonspoengtallet. Inntil videre går jeg ut fra at en – som i dagens system – skal se på årene før vedkommendes inntektsevne / arbeidsevne ble nedsatt.

Uføreytelsen skal utgjøre 66 % av denne tidligere lønna, og den tidligere lønna legges også til grunn når en beregner opptjening av alderspensjonen.

Angående unge uføre: Her er det – til forskjell fra for dagens uførepensjon ovenfor – viktig at du legger inn det korrekte beløpet de har tjent og ikke korrigerer for noe minstenivå for unge uføre. Minstestandarder, bl.a. for unge uføre, fungerer her på en annen måte, og det vil kalkulatoren ta seg av.

NB! Min tolkning her: Hvis en har jobbet færre enn 3 år regnes gjennomsnittet av de årene.

**f) NY uførepensjon: lønn 20 beste år/sluttpoeng
(dette blir du ikke spurt om for personer født i 1963 eller seinere)**

Skriv enten det sluttpoengtallet du vil få når også framtidige pensjonspoeng regnes med, eller den gjennomsnittslønna det svarer til.

Sluttpoengtallet er gjennomsnittet av pensjonspoengene de beste 20 årene. For kullene fram til 1963-kullet er dette med på å bestemme alderstrygden til uføre.

Som nevnt over: Lønn 3 beste av 5 siste brukes til å beregne framtidige pensjonspoeng fra uføretidspunkt til 62 år, så lønna du regner med for årene etter det oppgitte avgangstidspunktet er denne.

For å finne sluttpoengtallet ser du på opptjente og framtidige pensjonspoeng (fram t.o.m. 62) under ett, og velger ut de 20 høyeste.

Merk at forslaget er at opptjeningen til alderspensjon i det nye systemet er foreslått bare til 62 år, ikke til 67 som i dag, men det tar kalkulatoren seg av.

NBNB! spesielt for UNGE UFØRE: For denne gruppen er laveste framtidige pensjonspoeng som godskrives 3,5 (dvs ca 336000 i 2010). Har skrevet en lavere sum som tidligere inntekt, er det denne du må bruke når du skal finne beste 20 år.

1.5 Resultat-tabellen når du har valgt alderspensjon

Dette er tabellen som du finner nedenfor innskrivingsområdet og som viser pensjonen med de opplysningene som ble lagt inn i eksemplet ovenfor. Merk at du (i nøkkeltall) kan velge at tallene uttrykkes som prosent av sluttlønn i stedet for i kroner:

Resultat: Viser pensjon, AFP og off. tj.pensj. Alle tall er lønnsjusterte 2010-tall basert på 4,0 % årlig nom. lønnsvekst. Gjelder enslig										
Dette gjelder en person som er født i 1954, går ut i jobb som 25-åring og går av ved 62, men har dagens AFP-ordning og tjener opp til 67. . Inntekten har vært kr 400000 de beste 20 årene, og kr 360000 (10,0 % lavere) i gjennomsnitt alle år. Personen har tjent nok til å gå av ved oppgitt avgangsalder. Han/hun har										
Resultat-tabell		Årstall: Alder:	2016 62	2019 65	2021 67	2024 70	2029 75	2034 80	Sum hele p.livet *2)	gjsn pr år pensj.livet
Dagens alders- pensjons- ordninger →	Folketrygdens alderspensjon	214510	214510	214510	214510	214510	214510	214510	5098207	214510
	AFP-tillegg	16088	14286	0	0	0	0	0	74432	3132
	I alt alderspensjon og evt. AFP	230597	228796	214510	214510	214510	214510	214510	5172639	217641
	Tjenestepensjonspåslag	0	48404	81371	81371	81371	81371	81371	1624428	68349
	Nåv. folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon	230597	277200	295880	295880	295880	295880	295880	6797067	285990
SPK. Vedtatt OTTP. Stortingsvedta ket. (30/66%/65) →	Folketrygdens alderspensjon	214510	214510	199695	195407	188465	181769	181769	4589588	193109
	AFP-påslag i alt	16088	14286	0	0	0	0	0	74432	3132
	Kompensasjonstillegg (1948-62-kullene)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I alt alderspensjon og evt. AFP	230597	228796	199695	195407	188465	181769	181769	4664020	196241
	Tjenestepensjonspåslag	0	48404	44795	43834	42276	40774	40774	890907	37485
	Ny folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon	230597	277200	244491	239241	230741	222543	222543	5554927	233726
Differansen fra dagens →	Gevinst(+)/Tap(-) bare alderspensj./AFP	0	0	-14815	-19102	-26045	-32741	-508619	-508619	-21400
	Gevinst(+)/Tap(-) bare tjenestepensjon	0	0	-36575	-37537	-39094	-40596	-733521	-733521	-30863
	Gevinst(+)/Tap(-) i alt inkl tjenestepensjon	0	0	-51390	-56639	-65139	-73337	-1242141	-1242141	-52264
Kombinasj.alt.5 4++ Påslag. (0,42/1,77%) →	Folketrygdens alderspensjon	150343	147115	145001	141888	136847	131985	131985	3137174	139230
	AFP-påslag i alt	31377	30703	30262	29612	28560	27545	27545	654731	29057
	Kompensasjonstillegg (1948-62-kullene)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I alt alderspensjon og evt. AFP	181719	177818	175263	171500	165407	159530	159530	3791906	168288
	Tjenestepensjonspåslag	59708	77107	75999	74367	71725	69177	69177	1587414	70451
	Ny folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon	241428	254924	251262	245867	237132	228707	228707	5379320	238738
Differansen fra dagens →	Gevinst(+)/Tap(-) bare alderspensj./AFP	-48878	-50978	-39247	-43010	-49103	-54980	-1380734	-1380734	-49354
	Gevinst(+)/Tap(-) bare tjenestepensjon	59708	28703	-5372	-7004	-9646	-12194	-37013	-37013	2102
	Gevinst(+)/Tap(-) i alt inkl tjenestepensjon	10830	-22276	-44618	-50013	-58749	-67174	-1417747	-1417747	-47252

Disse beregningene bruker: Basisår = 2010, Grunnbeløpet G = 74721, opptjening i nåv. folketr. før 1992 = 0,45 %, marginalskatt = 40 %, forventet reallønnsvekst = 1,5 %, prisstigning = 2,5 %. En regner pensjon for enslig.

Hentet fra Gunnar Rutles pensjonskalkulator. Siste versjon fins alltid på: <http://rutle.net/pensjonskalkulator.htm>

Hver kolonne viser pensjonen for en viss alder. Jeg har valgt ut hvilke som vises. Nest siste kolonne viser total pensjon hele pensjonistlivet (gitt at pensjonisten lever like lenge som gjennomsnittet for sitt årskull). Siste kolonne viser gjennomsnittlig årlig pensjon.

Det hvite området viser dagens pensjon. Det grønne og gule viser ny pensjon, grønt viser det første valget, gult det eventuelle andre valget. Vil du vite mer om opplysningene i hver rad, så kommer en grundig forklaring til syne når du holder markøren over tekstfeltet til venstre.

Merk at nederste lysrødt felt viser eventuelle nøkkeltall som er endret fra standardverdier. Hvis du ofte gjør endringer i nøkkeltall, bør du sjekke her, slik at du får de beregningene du ønsker.

1.6 Resultat-tabellen når du har valgt uføreytelse

Resultat-tabell		Arstall: Alder:	2017 62	2020 65	2022 67	2025 70	2030 75	2035 80	Sum hele p.livet *2)	gjsn pr år pensj.livet
Alderspensjon for uføre f.o.m. 67 u. skatt →	Dagens alderspensjon for uføre		0	0	186915	186915	186915	186915	3524311	186915
	Nytt forslag til alderspensjon for uføre		0	0	161966	158489	152858	147427	2865101	151953
	Gevinst(+)/Tap(-) sml.m dagens ald.pensj.		0	0	-24948	-28426	-34057	-39488	-659210	-34962
Uføreytelse fram t.o.m. 66, med/uten skatt →	Uføreytelsen fram til og med 66 fem første kolonner før skatt to siste etter skatt	Uføre- ytelse. u. barnetill.								
	Dagens uførepensjon	186915	186915	29888	29888	216803	216803	175410	195068	
	Nytt forslag til uførestønad	221921	221921	7020	7020	228941	228941	175724	192438	
	Gevinst(+)/Tap(-) sml.m dagens uførep.	35007	35007	-22868	-22868	12138	12138	313	-2629	

Resultat-tabellen endres noe, til ovenstående: Øverste del viser opplysningene for alderspensjonen for den uføre, forklaring som over.

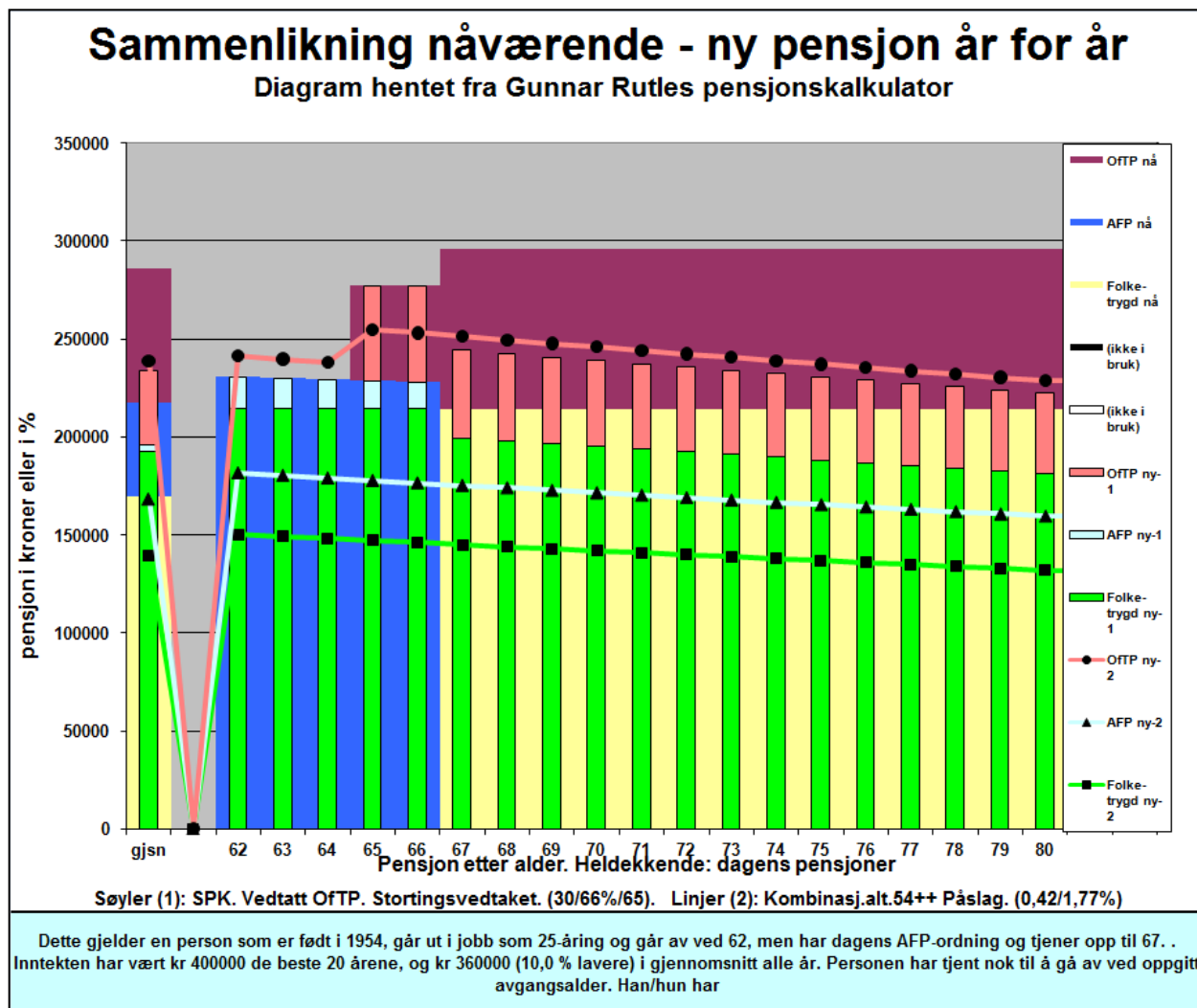
Linje 1: rødt felt er dagens, linje 2: blått det nye forslaget, og linje e: svart gevinst/tap.

Nedre del viser uføreytelsen fram til og med 66. Linjene er som over, kolonnene er 1. Uføreytelsen uten barnetillegg. 2. Samme ytelse, men evt. redusert hvis grensen på 90 % av tidligere inntekt er overskredet. 3. Fullt barnetillegg. 4. Barnetillegg korrigert for behovsprøving. 5. uføreytelsen med barnetillegg, 6. samme korrigert for 90 %-grensen, 7 og 8 er ytelsen med/uten barn og korrigert for 90 %-regelen, men etter at skatt er fratrukket. Det er de to siste som vises i graf.

1.7 Resultatgrafen for alderspensjon i pensjonsberegner

Her er er grafen som viser de samme opplysningene som tabellen over. Den finner du til høyre på skjermen.

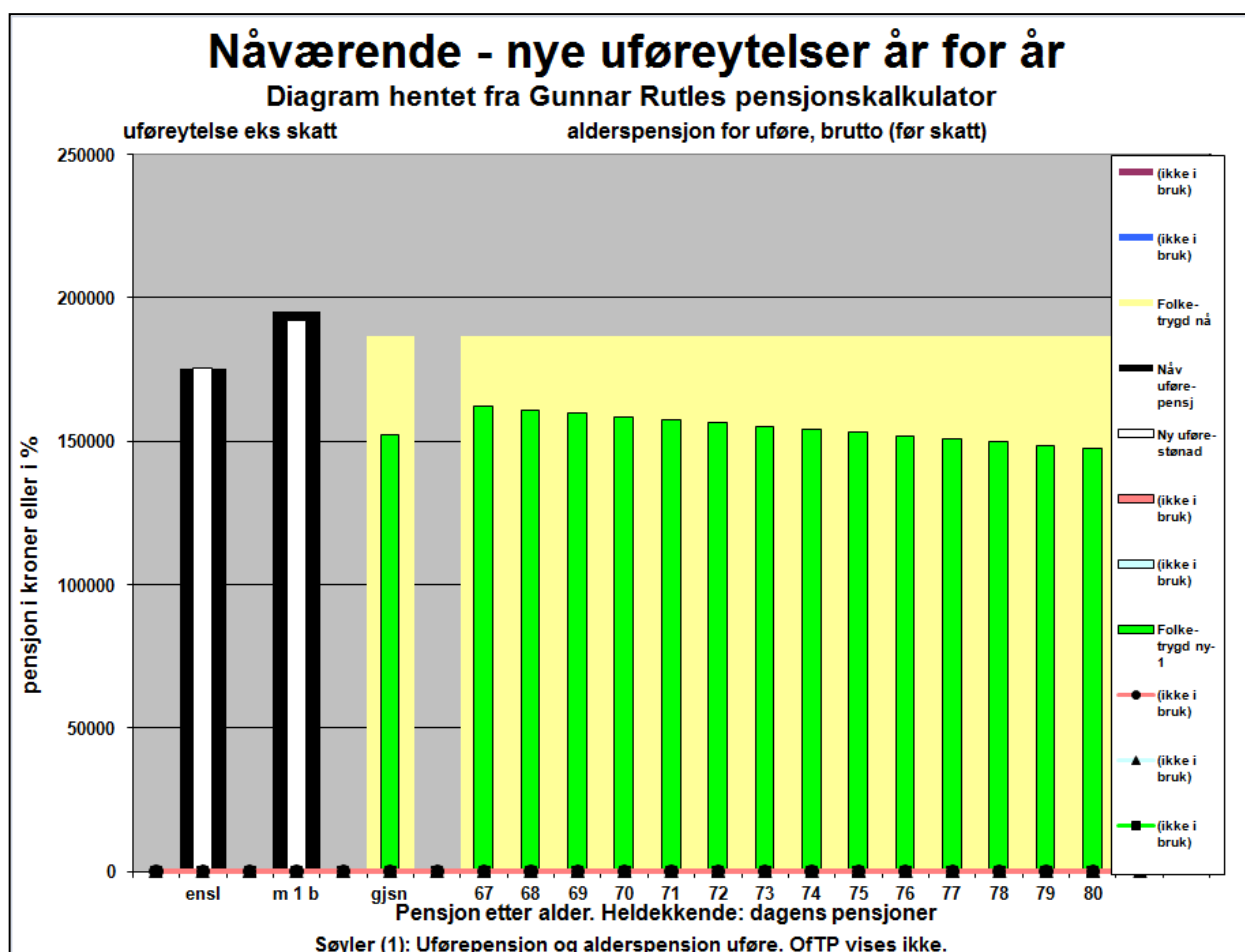
Lengst til venstre vises gjennomsnittsverdier, deretter følger verdier for hver alder t.o.m. 80

Slik vises de ulike delene av pensjonen	Dagens pensjon	Ny pensjon 1 (valg: første rad i gult utf.felt)	Ny pensjon 2 (valg: andre rad i gult utf.felt)
Utseende i grafen:	Heldekk. bak	Søyler foran	Linjer med markører
Øverst – Off. tjenestepensjon	Mørkerødt	Lyserødt	Lyserødt+●-markør
Midten - AFP	Blått	Lyseblått	Lyseblått+▲-markør
Nederst – Folketrygdens aldersp	Lysegult	Lysegrønt	Lysegrønt+■-markør
Uføreytelse etter skatt med/uten barnetillegg	Svart	Hvitt	Denne brukes ikke

1.8 Resultatgraf for uføreytelse i pensjonsberegner

Når uføreytelse er med, flyttes søylen for gjennomsnitt noen plasser til høyre (62-67 fjernes siden de ikke er aktuelle), og lengst til venstre vises to søyler med uføreytelse etter skatt, en uten og en med barnetillegg:

Merk at uføreytelsen i årene før du er 67 (svart felt/hvitt søyle) er etter skatt, mens alle alderspensjonstall er før skatt. Dermed r de ikke uten videre sammenliknbare.

1.9 Bruk av tabellmaker

Viser i prinsippet samme opplysninger som pensjonsberegneren, men du kan velge 8 ulike pensjonister og sammenlikne dem. **Foreløpig er det ikke mulig å vise utførelser her, men det kommer snart.**

1.9.1 Tabellmaker: Informasjon du skal legge inn for alderspensjonister

Informasjonen du må gi er den samme som i pensjonsberegneren (se ovenfor for forklaring av hvert felt), men jeg har laget det slik at det er enkelt å gjenta samme opplysninger for flere pensjonister. I figuren nedenfor ser du øverst det gule utfyllingsområdet i tabellmaker.

Fyll ut disse opplysningene:		1	2	3	4	5	6	7	8
Type off. tj.pensj. (OfTP) (1) / f.trygd/AFP/ufør	s-ts	x	x	x	x	x	x	x	x
Sammenlikn i tillegg med (2)	ka	x	x	x	x	x	x	x	x
Evt stillingskode eller "k"	k	x	x	x	x	x	x	x	x
Fødselsår (1943-2000)	1963	x	x	x	x	x	x	x	x
Alder start jobb eller omsorgsopptj. (13-61)	27	x	x	x	x	x	x	x	x
Alder slutt jobb (62-75)	62	63	64	65	66	67	70	75	
Ant. år av disse i privat + omsorgsperm i off.	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Antall år ulønnet omsorgsperm i OfTP	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Antall år ulønnet etter/vid.utd.perm i OfTP	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Reell gsn.lønn beste 20 år (sluttpoengtallet / kroner)	400000,00	x	x	x	x	x	x	x	x
Reell gsn.lønn alle år (% av 20 b. / folketr.poeng / kr)	90,00	x	x	x	x	x	x	x	x
Gjennomsnittlig deltids% i OfTP	100,00 %	x	x	x	x	x	x	x	x
Reell gj.sn.lønn OfTP (kr eller % av beste 20 år)	90,00	x	x	x	x	x	x	x	x
Sluttlønn OfTP (kr eller % av beste 20 år)	105,00	x	x	x	x	x	x	x	x
De 8 beregnes da med disse opplysningene:		Verdiene som blir brukt i tabellen nedenfor:							
Hovedvalg av OfTP / privat (1)	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts	s-ts
Sammenlikn i tillegg med (2)	ka	ka	ka	ka	ka	ka	ka	ka	ka
Stilling	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.	Uoppg.
Fødselsår	1963	1963	1963	1963	1963	1963	1963	1963	1963
Alder start jobb	27	27	27	27	27	27	27	27	27
Alder slutt jobb	62	63	64	65	66	67	70	75	
Dagens OfTP: Antall år tjenestetid	35	36	37	38	39	40	43	43	
Ny OfTP: Antall år tjenestetid	35	36	37	38	39	40	40	40	
Gj.sn.lønn beste 20 år	400000	400000	400000	400000	400000	400000	400000	400000	
Gjennomsnittslønn alle år	360000	360000	360000	360000	360000	360000	360000	360000	
Dagens OfTP: Gjennomsnittlig deltids%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
Ny OfTP: Gjennomsnitt lønn	360000	360000	360000	360000	360000	360000	360000	360000	
Dagens OfTP: Sluttlønn	420000	420000	420000	420000	420000	420000	420000	420000	
Hovedvalg (1): Får gå av (grønt) / Ikke (rødt) →	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA
Sammenlikn. (2): Får gå av (grønt) / Ikke (rødt) →	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA

Kolonnen for pensjonist nr 1 må fylles helt ut, som i pensjonsberegner. For de neste pensjonistene trenger du bare å fylle ut opplysninger som avviker fra opplysningene i forrige kolonne. En "x" betyr at tabellmakeren bruker samme verdi som den som ble brukt i feltet foran (til venstre). I eksemplet under har vi altså valgt 8 pensjonister der det eneste som skiller dem er ved hvilken alder de går av som pensjonist.

I det lyserøde området under det gule ser du hvilke verdier som tabellmakeren vil bruke ut fra den informasjonen som er lagt inn i det gule utfyllingsområdet. De to grønne feltene nederst svarer til de grønne feltene i pensjonsberegneren. De varsler om vedkommende pensjonist har rett til å gå av ved den oppgitte avgangsalder. Det øverste av de to svarer til pensjonssystemet du valgte i første rad ovenfor, det nederste svarer til det du valgte i andre rad. Som i pensjonsberegner skifter feltet farge til rødt hvis en ikke har rett til å gå av ved oppgitt alder.

1.9.2 Tabellmaker: Informasjon du skal legge inn for uføre

Hvis du velger uføretrygd (U) i øverste rad, ser du her at tekst og innhold endres i rad 2 og radene 7-11, slik at du kan legge inn de spesielle uføre-opplysningene der. Du får altså ikke et eget felt for uføre, slik som i pensjonsberegneren, men opplysningene er de samme som der, og forklares i avsnitt 1.4.2.

Her vises et eksempel med en ufør der du legger inn alle lønnsopplysninger:

Fyll ut disse opplysningene:	1	2	3	4	5	6	7	8
Type off. tj.pensj. (OfTP) (1) / f.trygd/AFP/ufør	u	x	x	x	x	x	x	x
Uføreytelse: Antall barn over 18	2	x	x	x	x	x	x	x
Evt stillingskode eller "k"	k	x	x	x	x	x	x	x
Fødselsår (1943-2000)	1960	x	x	x	x	x	x	x
Alder start jobb eller omsorgsopptj. (13-61)	20	x	x	x	x	x	x	x
Alder slutt jobb (startår (minst 20)-66)	25	30	35	40	45	50	55	60
Uføreytelse: Gjsn.lønn/poeng tid i jobb	4,00	x	x	x	x	x	x	x
Dagens uførepensjon: framtidig lønn/p.poeng	4,00	x	x	x	x	x	x	x
Dagens uførepensjon: Lønn 20 beste/sluttpoeng	4,00	x	x	x	x	x	x	x
NY uføreytelse: lønn/p.poeng 3 beste av 5 siste	4,00	x	x	x	x	x	x	x
Ny uføreytelse: Lønn 20 beste/sluttpoengtall	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	100,00 %	x	x	x	x	x	x	x
	90,00	x	x	x	x	x	x	x
	105,00	x	x	x	x	x	x	x

Velger du en lønnstabell (her: adjunkt i KS-systemet), slipper du å legge inn lønnsopplysninger:

Fyll ut disse opplysningene:	1	2	3	4	5	6	7	8
Type off. tj.pensj. (OfTP) (1) / f.trygd/AFP/ufør	u	x	x	x	x	x	x	x
Uføreytelse: Antall barn over 18	2	x	x	x	x	x	x	x
Evt stillingskode eller "k"	4c4	x	x	x	x	x	x	x
Fødselsår (1943-2000)	1960	x	x	x	x	x	x	x
Alder start jobb eller omsorgsopptj. (13-61)	20	x	x	x	x	x	x	x
Alder slutt jobb (startår (minst 20)-66)	25	30	35	40	45	50	55	60
	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	4,00	x	x	x	x	x	x	x
	100,00 %	x	x	x	x	x	x	x
	90,00	x	x	x	x	x	x	x
	105,00	x	x	x	x	x	x	x

Det er mulig å vise både uføre og ikke-uføre i samme tabell. Da må du gjerne legge inn ulike typer opplysninger i de radene som er felles. Teksten først i disse radene vil endres slik at opplysningene både for vanlig pensjonist og ufør omtales. Merk at kolonnene du skal fylle ut for uføre vil være noe lysere gule enn for andre pensjonister, så det blir enkelt å skille.

1.9.3 Tabellmaker: Hvilke opplysninger du kan velge å vise i tabell og graf

I Tabellmaker kan du bare vise en kolonne med pensjonsopplysninger for hver pensjonist, du må derfor velge hvilken opplysning du vil se. Det gjør du i det gule feltet vist her. Du finner det i raden over det store gule utfyllingsfeltet

Viser gjsn. ald.pensj. livet. Velg kolonne → 8 Fyll ut alle (lyse)gule felt i høyre kolonne nedenfor. Avvikende verdier i de andre.

Du kan vise **uføreytelsen en får fra uføretidspunktet til og med 66** (hvis aktuelt inkl. barnetillegg) ved å velge kolonne **0** (dette valget er bare mulig når minst en pensjonist er ufør)

De resterende valgene viser **alderspensjon både for vanlige pensjonister og for de som har vært uføre**. De to følgende er de jeg vil anbefale brukes:

- kolonne 7 viser summen av alderspensjonen over hele pensjonistperioden
- kolonne 8 viser årlig gjennomsnittlig alderspensjon over hele pensjonistperioden

For alle andre valg gjelder at hvis avgangsalder for vedkommende kolonne er etter angitt alder for kolonnen, så vises pensjonen for avgangsalderen:

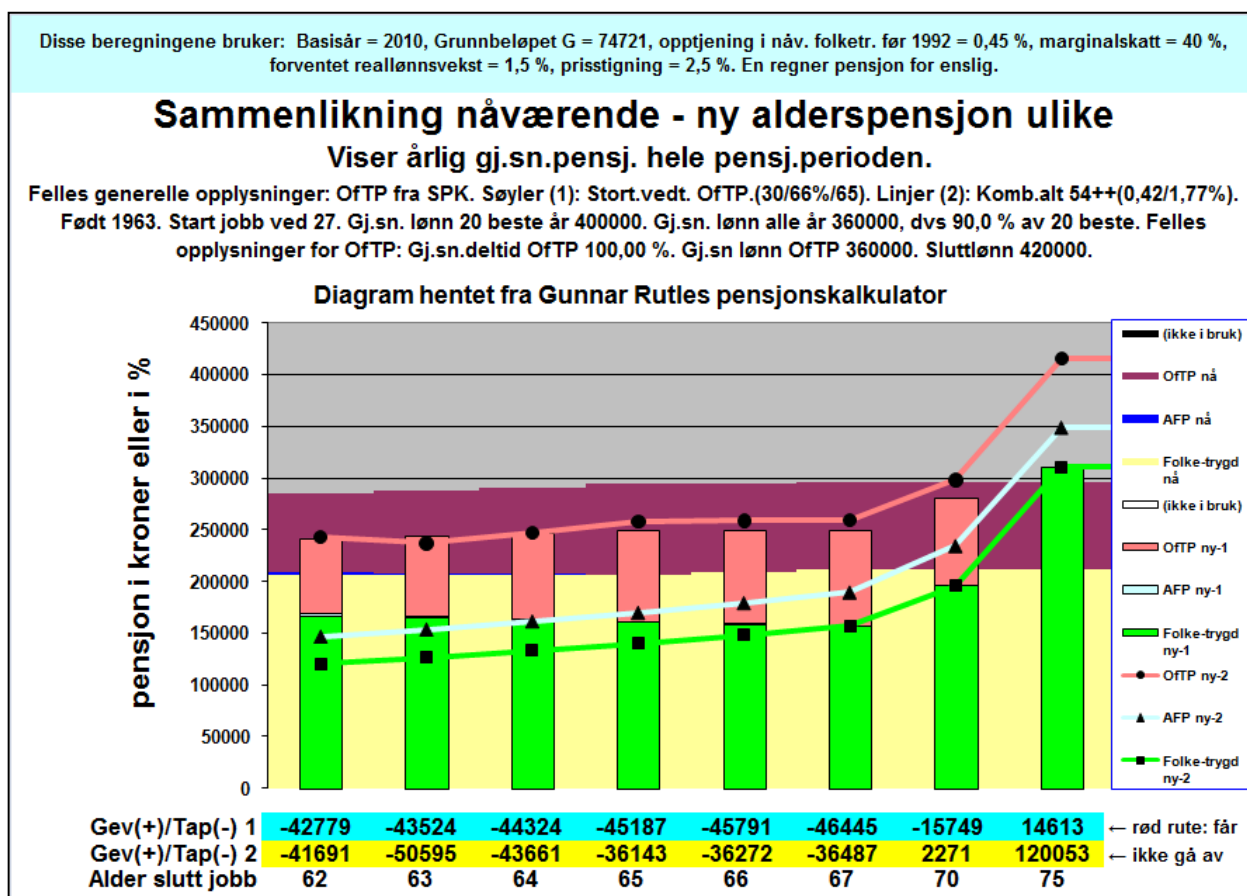
- kolonne 1 viser normalt alderspensjon pensjon ved 62 år
- kolonne 2 viser alderspensjon ved 65 år
- kolonne 3 viser alderspensjon ved 67 år
- kolonne 4 viser alderspensjon ved 70 år
- kolonne 5 viser alderspensjon ved 75 år
- kolonne 6 viser alderspensjon ved 80 år

1.9.4 Tabellmaker: Resultat-tabell for alderspensjonister med tjenestepensjon

Nedenfor ser du resultat-tabellen for de alderspensjonistene som ble lagt inn i eksemplet over. Opplysningene i hver rad er de samme som i resultat-tabellen i pensjonsberegneren, men her vises en kolonne for hver pensjonist, og i dette tilfellet altså kolonne 8: den årlige gjennomsnittspensjonen.

Resultat-tabell		gjsn pr år gjsn pensj.livet	pensjonist nr 1	pensjonist nr 2	pensjonist nr 3	pensjonist nr 4	pensjonist nr 5	pensjonist nr 6	pensjonist nr 7	pensjonist nr 8
Dagens pensjons- ordning	Folketrygdens alderspensjon før 2011		206385	206154	205903	205628	208577	211826	211826	211826
	AFP-tillegg		2120	1732	1330	909	467	0	0	0
	I alt alderspensjon og evt. AFP		208505	207886	207232	206537	209044	211826	211826	211826
	Tjenestepensjonspåslag		76087	79603	83430	87612	85929	84054	84054	84054
	Nåv. folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon		284592	287489	290663	294149	294973	295880	295880	295880
Hovedvalg ny pensjon (1)	Folketrygdens alderspensjon fra 2011		166645	164730	162644	160366	158595	156643	195739	310493
	AFP-påslag i alt		2120	1732	1330	909	467	0	0	0
	Kompensasjonstillegg (1948-62-kullene)		0	0	0	0	0	0	0	0
	I alt alderspensjon og evt. AFP		168766	166462	163974	161275	159062	156643	195739	310493
	Tjenestepensjonspåslag		73047	77503	82365	87687	90119	92792	84393	0
	Nåv. folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon		241813	243966	246339	248962	249181	249435	280132	310493
Differansen fra dagens	Gevinst(+)/Tap(-) bare alderspensj./AFP		-39739	-41424	-43258	-45263	-49982	-55183	-16087	98667
	Gevinst(+)/Tap(-) bare tjenestepensjon		-3040	-2100	-1066	75	4190	8738	339	-84054
	Gevinst(+)/Tap(-) i alt inkl tjenestepensjon		-42779	-43524	-44324	-45187	-45791	-46445	-15749	14613
Tilleggs-valg ny pensjon (2)	Folketrygdens alderspensjon		120272	126249	132828	139944	147930	156643	195739	310493
	AFP-påslag i alt		26460	27480	28588	29799	31238	32824	38605	38455
	Kompensasjonstillegg (1948-62-kullene)		0	0	0	0	0	0	0	0
	I alt alderspensjon og AFP		146733	153729	161416	169743	179168	189468	234343	348948
	Tjenestepensjonspåslag		96169	83165	85585	88264	79533	69926	63808	66986
	Ny folketrygd+AFP+off. tjenestepensjon		242902	236894	247001	258007	258701	259393	298151	415934
Differansen fra dagens	Gevinst(+)/Tap(-) bare alderspensj./AFP		-61772	-54157	-45816	-36794	-29876	-22359	22517	137122
	Gevinst(+)/Tap(-) bare tjenestepensjon		20082	3562	2155	652	-6396	-14129	-20247	-17068
	Gevinst(+)/Tap(-) i alt inkl tjenestepensjon		-41691	-50595	-43661	-36143	-36272	-36487	2271	120053
Disse beregningene bruker: Basisår = 2010, Grunnbeløpet G = 74721, opptjening i nåv. folketr. før 1992 = 0,45 %, marginalsatt = 40 %, forventet reallønnsvekst = 1,5 %, prisstigning = 2,5 %. En regner pensjon for enslig.										

1.9.5 Tabellmaker: Resultatgraf for de samme alderspensjonistene

Selve grafen her er bygd opp på samme måte som den i pensjonsberegner (se den for forklaring). Merk at de **opplysningene som er felles for alle pensjonistene vises i et eget felt** over diagrammet (starter med "Felles opplysninger"), mens de **opplysningene som er ulike vises i tabellen under grafen**. Den tabellen starter med gevinst/tap for ny pensjon relativt til dagens.

Av denne grafen ser en tydelig at i dette eksemplet vil ellers like pensjonister tape pensjon i forhold til dagens system hvis en går av tidlig (søylar er det vedtatte systemet, linjer er regjeringas kombinasjonsalternativ som ble avvist i sluttspurten i tariffoppgjøret 2009). En ser også at regjeringas kombinasjonsalternativ gir dårligere pensjon enn det vedtatte for en som går av tidlig, men bedre for en som venter lenge med å gå av.

Hvis tallet i rute N2 (se figuren nedenfor) er 0, vil den loddrette akse i grafen reguleres automatisk slik at den passer best mulig til de dataene som er lagt inn. Men av og til kan det være behov for å sammenlikne flere ulike grafer. Det er lettest å sammenlikne hvis den loddrette akse er den samme i alle grafene. Da kan du skrive inn det tallet som skal være aksehøyden i rute N2 (NB! Excel vil velge en avrundet aksehøyde som er noe høyere enn tallet du legger inn. Prøv deg fram!)

likn pensjon for ulike pensjonister

storen. Men her kan du variere enkelttall og sammenlikne mange pensjonister

diagram-
høyde

0

1.9.6 Tabellmaker: Resultat-tabell for alderspensjon for en ufør

De 8 beregnes da med disse opplysningene:		Verdiene som blir brukt i tabellen nedenfor:							
Hovedvalg av OfTP / privat (1)		Ufø	Ufø	Ufø	Ufø	Ufø	Ufø	Ufø	Ufø
Uføreytelse: Antall barn over 18		2	2	2	2	2	2	2	2
Stilling		Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt	Adjunkt
Fødselsår		1960	1960	1960	1960	1960	1960	1960	1960
Alder start jobb		20	20	20	20	20	20	20	20
Alder slutt jobb		25	30	35	40	45	50	55	60
Uføreytelse: Gjennomsn.lønn de årene en var i jobb		364911	378329	392132	419174	419174	419174	419174	419174
Nåværende uførepensjon: antatt framtidig lønn		365067	380467	398000	439000	439000	439000	439000	439000
Nåv. uførepensjon: Gjsn.lønn beste 20 år		365433	380870	398000	439000	439000	439000	439000	439000
Nytt forslag uføreytelse: lønn 3 beste av 5 siste år		365067	380467	398000	439000	439000	439000	439000	439000
Nytt forslag uføreytelse: Gjennomsn.lønn beste 20 år		365433	380870	398000	439000	439000	439000	439000	439000
Hovedvalg (1): Får gå av (grønt) / Ikke (rødt) →		Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA
Sammenlikn. (2): Får gå av (grønt) / Ikke (rødt) →		Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA	Avg: JA
Resultat-tabell alderspensjon ufør gjsn pensj.livet		pensjonist nr 1	pensjonist nr 2	pensjonist nr 3	pensjonist nr 4	pensjonist nr 5	pensjonist nr 6	pensjonist nr 7	pensjonist nr 8
Sammenlikning alderspensjon for uføre	Alderspensjon for uføre før 2011	199437	206059	213408	230997	230997	230997	230997	230997
	Forslag til ny alderspensjon for uføre	167387	173279	179413	191991	191991	191991	191991	191991
	Gevinst(+)/Tap(-) sam.likn. med dagens	-32050	-32780	-33994	-39006	-39006	-39006	-39006	-39006

Dette er alderspensjonen til adjunkten der inngangsdata ble vist i avsnitt 1.9.2. Merk at pensjonist nr 1 blir ufør ved 25, og kommer inn under den noe gunstigere ordningen for unge uføre. Får litt bedre alderspensjon enn om bare egen opptjening hadde vært lagt til grunn. Noen kommentarer:

- Innholdet i radene 2 og 7-11 i den lyserøde tabellen endres fra eksemplet med ikke-uføre i avsnitt 1.9.1 og viser her aktuelle opplysninger for en ufør. Hvis du har valgt å vise både uføre og andre pensjonister vil (på samme måte som i innleggingstabellen i avsnitt 1.9.2) det vises ulike typer opplysninger i de radene som er felles. Teksten først i disse radene vil endres slik at opplysningene både for vanlig pensjonist og ufør omtales. Kolonnene for uføre er noe lysere røde enn kolonnene for andre pensjonister, slik at det er lettere å skille opplysningene.
- Utseendet av selve resultat-tabellen gis her i en kort form, men vil bli som den mer omfattende tabellen i avsnitt 1.9.5 hvis en velger både uføre og ikke-uføre blant de 8 pensjonistene.

1.9.7 Tabellmaker: Resultat-tabell for uføreytelse fram t.o.m 66

Viser uføreytelse t.o.m. 66. Velg kolonne → 0 Fyll ut alle (lyse)gule felt i høyre kolonne

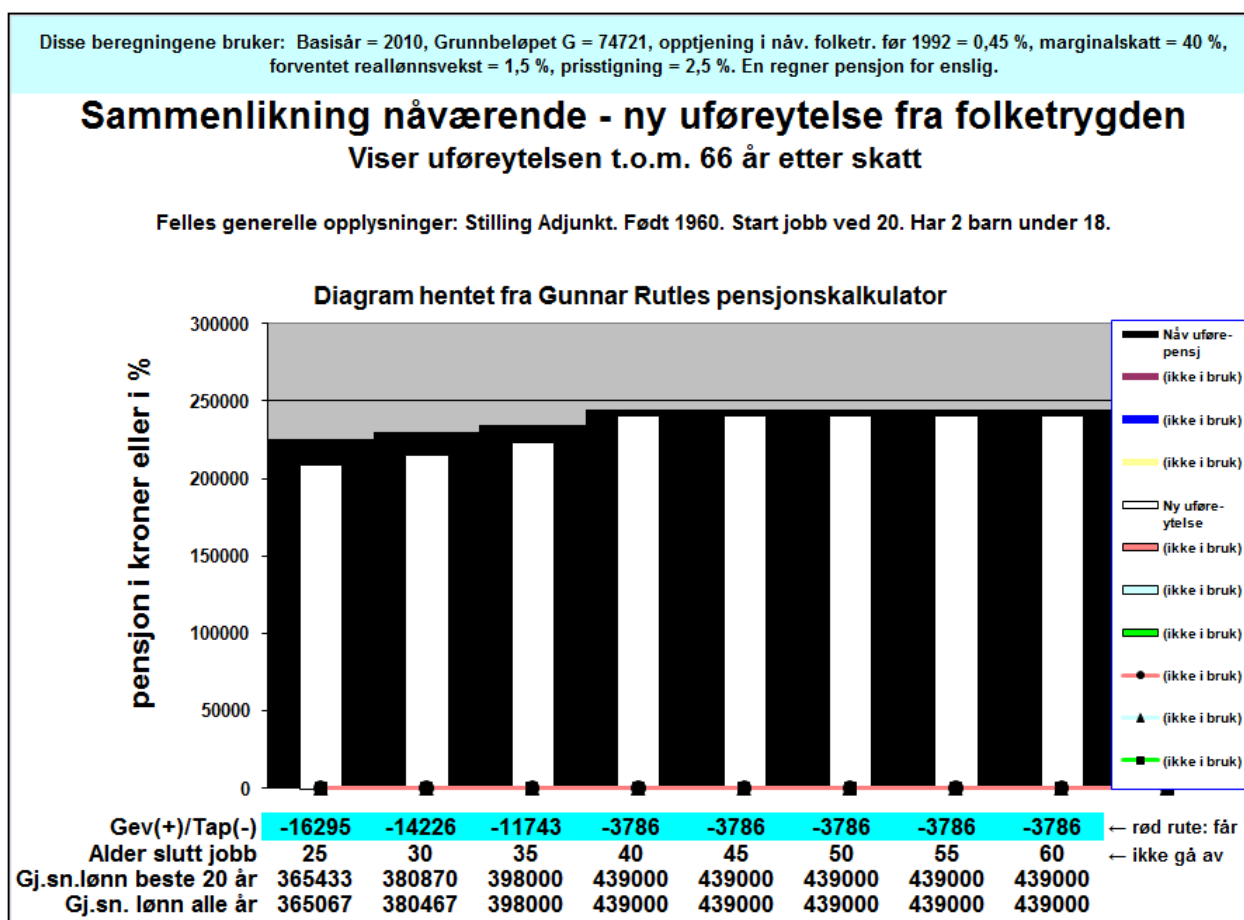
Når du velger kolonne 0 som her, vil resultat-tabellen vise opplysninger om uføreytelsen fram t.o.m. 66:

Resultat-tabell		alderspensjon ufør før 67	pensjonist nr 1	pensjonist nr 2	pensjonist nr 3	pensjonist nr 4	pensjonist nr 5	pensjonist nr 6	pensjonist nr 7	pensjonist nr 8
Nåværende uførepensjon	Nåværende uføreytelse uten barnetillegg	199437	206059	213408	230997	230997	230997	230997	230997	230997
	Fullt barnetillegg	59777	59777	59777	59777	59777	59777	59777	59777	59777
	Barnetillegg korrigert for behovsprøving	59777	59777	59777	56179	56179	56179	56179	56179	56179
	Nåværende ytelse inkl. barnetillegg	259213	265836	273184	287175	287175	287175	287175	287175	287175
	Nåværende ytelse fratrukket skatt	225453	229909	234855	244271	244271	244271	244271	244271	244271
Nytt forslag til uføreytelse	Foreslått uføreytelse uten barnetillegg	240944	251108	262680	289740	289740	289740	289740	289740	289740
	Barnetillegg	14040	14040	14040	14040	14040	14040	14040	14040	14040
	Foreslått uføreytelse med barnetillegg	254984	265148	276720	303780	303780	303780	303780	303780	303780
	Fratrekk pga 90%-regelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Foreslått ytelse etter fratrekk 90%-r.	254984	265148	276720	303780	303780	303780	303780	303780	303780
	Foreslått ytelse fratrukket skatt	209158	215683	223112	240485	240485	240485	240485	240485	240485
Differansen fra dagens	gevinst/tap etter skatt ved nytt forslag	-16295	-14226	-11743	-3786	-3786	-3786	-3786	-3786	-3786

Opplysningene her er bare aktuelle for uføre, så evt. kolonner for andre pensjonister vil være tomme

1.9.8 Tabellmaker: Resultatgraf for uføreytelse fram t.o.m 66

Her er grafen som viser uføreytelsen etter skatt for samme pensjonister som tabellen i forrige avsnitt. Også her vil søyler for eventuelle ikke-uføre være fjernet.

1.10 Bruk av idealpensjonistgraf

(regnearket heter ”idealgraf”)

Vær oppmerksom på at dette regnearket ikke er koblet sammen med pensjonsberegner eller tabellmaker. Opplysningene som trengs i dette regnearket legges inn i de fem gule feltene i figuren som vises nedenfor

Regjeringas IDEALPENSJONIST - eller hvordan vill-lede med statistikk

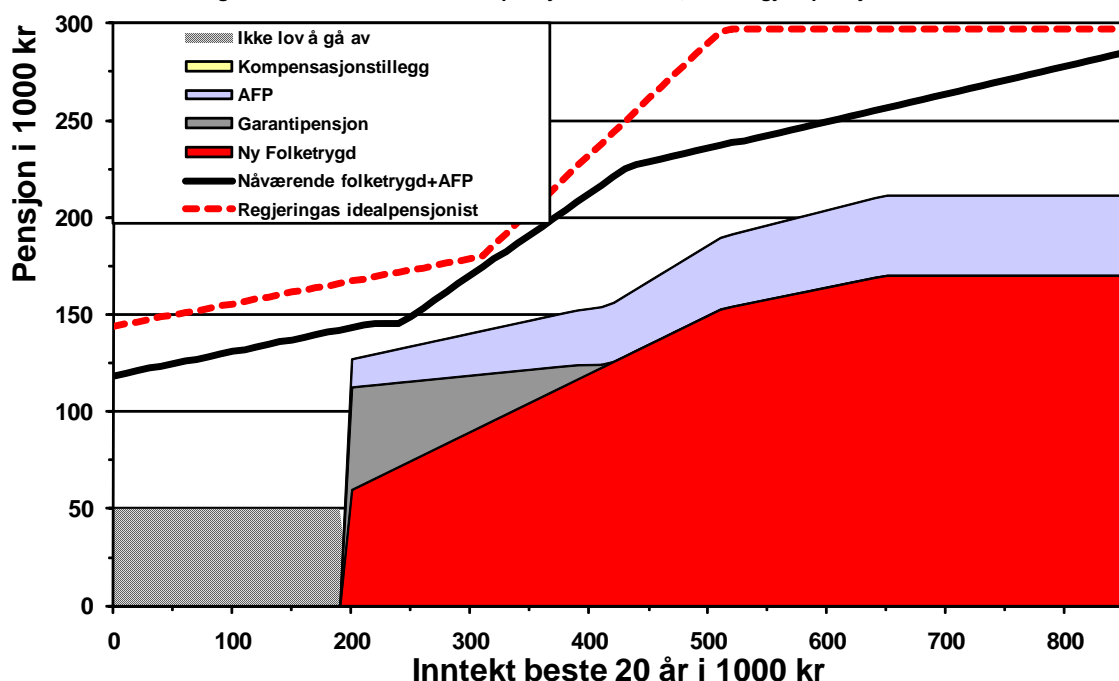
Dette regnearket lager alle slags varianter av 5.5-figuren side 68 i stortingsmelding 5-2006/07

1

Hold markøren HER for forklaring					Fyll ut de 5 gule rutene - og vips...				
Fødselsår (1943-1985)	Alder start jobb (17-61)	Alder slutt jobb (62-75)	gj.sn.l % av beste 20 år		Ansatt i? p, s eller k				
1963	25	63	90,00		p				

Ny folketrygd + AFP sammenliknet med nåværende

Diagram hentet fra Gunnar Rutles pensjonskalkulator, alle tall gj.sn pensjonistlivet

Født i 1963. 63 i 2026. Inntekt i 38 år. Avg.alder 63. Gj.sn.lønn 90 % av beste 20 år.
Bare lov å gå av hvis inntekt beste 20 år har vært minst kr 195480

Den grafen som vises i dette regnearket har en historie. Da jeg begynte å sette meg inn i konsekvensene av pensjonsreformen var det en ting som slo meg. Det var at nesten alle eksemplene som kom fra offisielt hold viste pensjonister som tjente på pensjonsreformen, målt opp mot dagens system.

Figur 5.5 på side 68 i Stortingsmelding 5 2006/07 er et typisk eksempel. Det var en figur som likner på ovenstående graf.

Langs den vannrette akse ser vi inntekten, langs den loddrette ser vi pensjonen.

Figuren i stortingsmeldinga viser nåværende pensjon (den svarte streken) og ny pensjon (den rødstiplete streken). Det merkelige er at absolutt alle – uansett inntekt – tjener på det nye pensjonssystemet hvis en skal tro på denne figuren. Den røde linjen ligger alltid over den svarte!

Men samtidig skulle en spare 20 % i forhold til nåværende pensjonssystem. Hvordan kunne det gå til?

Etter hvert fant jeg ut at det var noe felles med de eksemplene regjeringa bruker. De tar vanligvis utgangspunkt i noe som jeg etter hvert har valgt å kalle **REGJERINGAS IDEALPENSJONIST**.

Den idealpensionisten som regjeringa bruker i denne figuren, og i mange andre eksempel:

1. **Klarer 43 års opptjening før avgang, og rammes på den måten i liten grad av alleårsregelen.**
2. **Har samme inntekt hvert år hele livet, og rammes heller ikke på denne måten av alleårsregelen.**
3. **Er født i 1943 og rammes ikke av levealdersjusteringa**
4. **Går av ved 67 og får ikke pensjonen redusert på grunn av tidlig (evt. økt pga sein) avgang**
5. **Og til slutt: de ser bare på første år med pensjon, og får dermed ikke med i regnestykket det en taper på underregulering av pensjonen i forhold til lønnsutviklingen med 0,75 %**

Men slike idealpensionister fins jo ikke i virkeligheten! Ingen tjener det samme hele livet. De fleste skiller seg fra idealpensionisten på mange punkt.

Eksemplet som er vist fram i stortingsmelding 5 er et typisk eksempel på villedende bruk av statistikk. Jeg bestemte meg for å lage en modell som avslører dette, og som viser hvordan det går for virkelige mennesker.

Figuren du finner i regnearket viser gjennomsnittstall for livet, dvs. at vi tar med virkningen av at pensjonen ikke følger lønnsutviklinga i samfunnet (punkt 5 ovenfor). Så viser den pensjon, garantitillegg. Jeg har også tatt med AFP og kompensasjonstillegg, men vær klar over at ikke alle har rett på dette!

Ved å variere tallene i de gule rutene kan du se hvordan pensjonen endrer seg når du velger pensionister som ikke er idealpensionister. Jeg tror du vil bli overrasket over de dramatiske utslagene i forhold til den rødstiplede linjen som regjeringen viste fram! Prøv å velge avgang 62 i stedet for 67, velg 85-90% av 20 beste år, velg en som er født på 1980-tallet.

Denne måten å presentere pensjonsreformen på har fått mye kritikk. Første gang det skjedde kunne en kanskje tro at tallene ble presentert slik fordi en ikke hadde tenkt over at resultatet dermed viste alt for gunstige tall for det nye pensjonssystemet. Men selv i Odelstingsproposisjon 37-2008/09 som ble lagt fram 13. februar 2009, og som var Stortingets grunnlag for å vedta pensjonsreformen, så brukte regjeringa samme type eksempler. Samtlige eksempler gjaldt personer som hadde tjent det samme hele livet, og samtlige eksempler var pensionister som hadde vært i jobb fra de var 22 til de gikk av med pensjon.

Her må en – dessverre – snakke om bevisst villedning av stortingsrepresentantene og folket!

1.11 Hva du kan endre i arket Nøkkeltall

Er som nevnt et regneark som inneholder nøkkelverdier som brukes i beregningene. Du åpner nøkkeltall-regnearket ved å trykke på flippet Nøkkeltall nede på skjermbildet. Her følger en oversikt over det du sjøl kan endre:

1.11.1 Parametre/nøkkeltall som kan endres

Øvre del av nøkkeltall – arket ser slik ut. Alle verdier i gule felt kan endres av deg. I dette eksemplet er alle verdiene satt til standardverdier. Standardverdiene ser du i det blå feltet. Ved å trykke på den grå knappen (øverst til høyre i figuren), stiller du alle verdiene i det gule feltet til standardverdier.

Viktige nøkkeltall som kalkulatoren bruker i utregningene (de i gule/lysegule felt kan endres av deg):		Knappen legger inn anbefalte verdier av nøkkeltall i gule felt	Legger inn anbefalte (normal-) nøkkeltall
rød rute: feil tall/bokstav, lys gul: verdi ulik standardverdi	SANN		standardverdier
Basisår for pensjonskalkulatoren. Kan velge fra 2007 til 2010. Endret basisår endrer også tillatt G-verdi!	2011	OK	2011
Hvilken G som brukes: Gjennomsnitt 2011: kr 78024, grunnbeløp 1.5.2011: kr 79216. Anbefalt kr 78024. Endres når basisår skiftes!	78024	OK	78024
Folketrygdsats før 1992, riktig sats er 45 %, men LO og departementet bruker vanligvis 42 %. Anbefalt 45 %:	45 %	OK	45 %
% skatt som brukes ved omregning av skattefrie beløp (0% betyr ingen omregning, slik regner LO og departementet). Anbefalt: 40 %:	40 %	OK	40 %
Forventet reallønnsvekst pr år. Anbefaler regjeringas prognose 1,5 %:	1,5 %	OK	1,5 %
Forventet prisvekst pr år. Anbefaler regjeringas prognose 2,5 %:	2,5 %	OK	2,5 %
(E)nslig, gift med (M)instepensjonist, (G)ift, sambo over minstepensjon	e	OK	e
Vise (K)ronetall eller (%) av sluttlønn i kalkulator/tabellmaker	k	OK	k
Underregulering: 1 - viser indeksering, 0 - viser ikke	1	OK	1
All levealdersjustering: 1 - viser levealdersjustering, 0 - viser ikke	1	OK	1
Levealdersjust. av UFØRES alderspensj. Andel av full l.a.just.	100,0 %	OK	1
Levealdersjust. av UFØRES alderspensj. Pros.poeng lavere reduksjon	0,25 %	OK	0,25 %
Hvordan skjermte uføres levealdersjustering? Fram t.o.m. årskullet oppgitt her skjermes etter linje 14, etter det brukes skjerming i linje 13	1951	OK	1951

Her er en forklaring til hvert av de tallene/verdiene du kan endre.

- **Basisår (2007 eller seinere, eksemplet viser 2009).** Bestemmer hvilket år kronetallene omregnes til. Det anbefales å bruke året for siste kjente G (ny G vedtas i løpet av mai). **Standardverdi er siste året der vi kjenner G** (Nye versjoner av kalkulatoren oppdateres med nye G-verdier).
- **Hvilken G som skal brukes** – en kan velge mellom gjennomsnitt for hele året, eller den aktuelle G-verdien, men en må bruke G-verdien for det basisåret en har valgt. **Standardverdiverdi er ”årgjennomsnitt av G”.** Se nedenfor for en forklaring
- **Pensjonsopptjeningsprosent før 1992 (42% eller 45%).** I den nåværende folketrygden utgjør tilleggspensjonen 42 % av inntekt over 1G. Før 1992 var opptjeningen på 45 %. I alle eksempler jeg har sett fra LO og regjeringa regner de som om opptjeninga var 42 % alle år. Det gir lavere pensjon i det nåværende pensjonssystemet, større avvik jo tidligere en er født. For 63-kullet kan det utgjøre 1500-2000 kr i forskjell.. Jeg har åpnet for å sette tallet før 1992 til 42 %, for å kunne sammenlikne med andres beregninger. Men jeg anbefaler at en bruker det korrekte, som også er **standardverdiverdi: 45 %**
- **Marginalskatt (%).** Kalkulatoren bruker den til å regne ut hvilket skattlagt beløp som vil gi samme utbetaling som et skattefritt beløp (gjelder kompensasjonstillegg og AFP-tillegg i privat sektor). I de fleste eksemplene fra regjeringa og LO regner en ikke om slike beløp. Det

svarer til at marginals-katten settes til 0 %. Jeg har valgt **standardverdi marginals-katt på 40 %**.

- **Forventet reallønnsutvikling og forventet prisstigning.** Jeg bruker som **standardverdi** samme tall som regjeringa bruker i sine prognoser: en forventet **reallønnsutvikling på 1,5 % og prisstigning på 2,5 % pr år**. Til sammen gir dette en forventet nominell lønnsutvikling på ca 4 %.
- **Sivilstatus til pensjonisten (e, m, g).** Kan være (e)nslig eller gift/samboer. Ved gift/samboer vil det ha betydning for dagens alderspensjon om samboer tjener mindre eller likt med en (m)instepensjonist eller ikke (g). **Standardverdi er "enslig"**.
- **Skal tall og tabeller vise (k)ronetall eller (%) av sluttlønn? Standardverdi er "kronevisning"**
- **Vise underregulering?** Det er mulig å la kalkulatoren vise pensjon som om pensjonen følger lønnsutviklinga (skrudd av - 0), eller slik en virkelig er: årlig regulert med 0,75 % mindre enn lønnsutviklinga (skrudd på - 1). Poenget er å få et bilde av hvordan pensjonen utvikler seg om en ser bort fra dette innsparingselementet. **Standardverdi er "skrudd på"**.
- **Vise levealdersjustering?** Det er også mulig å skru av (0) eller på (1) levealdersjusteringa. Poenget er å få et bilde av pensjonsutviklinga når en ser bort fra dette innsparingselementet. **Standardverdi er "skrudd på"**.
- **Levealdersjust. av UFØRES alderspensj. Andel av full l.a.just.** Kalkulatoren gir mulighet for å regne på to ulike former for skjerming av levealdersjustering for uføres alderspensjon. Her kan du velge en prosentandel av den levealdersjusteringen som de som ikke er uføre får. Den vil gjelde for årskullene etter det årskullet du oppgir i linje 15. Velger du 0 % vil uføretrygdedes alderstrygd ikke levealdersjusteres i det hele tatt, velger du 100 % betyr det full levealdersjustering. 50 % betyr halv levealdersjustering.
- **Levealdersjust. av UFØRES alderspensj. Pros.poeng lavere reduksjon.** Kalkulatoren gir mulighet for å regne på to ulike former for skjerming av levealdersjustering for uføres alderspensjon. Levealdersjusteringen måles med en prosentvis reduksjon av pensjonen fra et årskull til det neste.
Her kan du velge en skjerming som svarer til den som lovproposisjonen foreslår, at uføre født i 1944–1951 skjermes for 0,25 prosentpoeng av virkningen av levealdersjusteringen. Vil du skjerme slik legger du inn 0,25 % her. Skjermingen vil gjelde årskullene t.o.m. årskullet du legger inn i linje 15, så vil du følge lovproposisjonen legger du inn 1951 der. Seinere årskull vil da levealdersjusteres slik du velger i rad 13 (vi vet ikke hva det blir, så her kan du velge ulike scenarier, se merknaden til linje 15)
- **Hvordan skjerme uføres levealdersjustering? Fram t.o.m. årskullet oppgitt her skjermes etter linje 14, etter det brukes skjerming i linje 13.** De to skjermingsmetodene ovenfor kan brukes i kombinasjon:
Eksempel 1: I linje 13 kan du legge inn 0,25 %, og her kan du legge inn 1949. Da har du en skjerming på 0,25 % fram t.o.m. 1949-kullet. Det er lovproposisjonens forslag til skjerming. Hva vi kan vente oss seinere vet vi ikke, men hvis du i linje 13 legger inn 100 % vil skjermingen opphøre f.o.m. 1950-kullet. Legger du inn 0 % i linje 13 vil du ha full skjerming f.o.m. 1950-kullet
Eksempel 2: Hvis du legger inn 0,25 % i linje 13 og 2000 her, vil det bety at vi forventer at samme skjerming som i lovproposisjonen videreføres for all årskull kalkulatoren dekker.
Eksempel 3: Hvis du legger inn 1942 her, vil alle kull kalkulatoren dekker skjermes slik du oppgir i linje 13.

1.11.2 Hvilken G skal en bruke?

G brukes til å regne ut pensjonen etter dagens opptjeningsregler. En skiller mellom det aktuelle grunnbeløpet som vedtas hvert år med virkning fra 1. mai (1.5.2009: kr 72881) og gjennomsnitt-G for året (for 2009: kr 72006). Det aktuelle grunnbeløpet brukes til å beregne pensjons**utbetalingene**. Pensjonsutbetalingene øker da hvert år fra 1.5 når nytt grunnbeløp

vedtas. Gjennomsnittsbetøpet pr år brukes til å finne ut hvor mange G lønna for et kalenderår svarer til. Riktig bruk av G skal da bli slik:

- Hvis vi oppgir lønna i lønnsjusterte tall for et visst basisår (nå 2009), må vi bruke gjennomsnittsg for samme året (2009) for å finne hvilken G denne lønna svarer til.
- Når vi skal regne ut pensjonen har vi to valg:
 1. Hvis vi vil finne gjennomsnittspensjon et år må vi bruke gjennomsnittsg for samme året (2007: kr 65505).
 2. Hvis vi vil finne den konkrete pensjonen etter 1.5. et år må vi bruke aktuell G vedtatt 1.5 det året (2007: kr 66812)

I praksis har det liten betydning hvilken av de to G-verdiene vi velger, bare vi – som kalkulatoren gjør - bruker den samme G-verdien både til å regne ut antall G for en årslønn og til å regne ut pensjonen. Det får bare betydning når lønna kommer over 6 G (da vil avkortinga til 1/3 for G fra 6 og oppover slå ut litt forskjellig for de to G-verdiene).

Jeg tenker det er mest korrekt å regne pensjon for et kalenderår siden vi i kalkulatoren bruker lønnstall for hele kalenderår, anbefaler altså at en bruker gjennomsnittlig G for basisåret.

1.11.3 Hvilken betydning har basisåret?

Basisåret for kalkulatoren settes som standard til siste året der vi kjenner G. Alle kronebeløp oppgis da i kroner omregnet til basisåret. En kan velge tidligere år, tilbake til 2007 i Nøkkeltall-regnearket hvis en skulle ønske det.

Hvilken betydning har så basisåret?

- Beløp fra tidligere år skal indeksreguleres med gjennomsnittlig lønnsutvikling, Kalkulatoren bruker utviklingen av grunnbeløpet G som et mål på dette (selv om G i flere perioder i realiteten var underregulert sammenliknet med lønnsveksten). Så lenge vi bruker G for 2009, må vi også oppgi lønn i 2009-tall.
- Pensjonen oppgis også i tall for basisåret. I dagens pensjonssystem vil pensjonen hvert år oppreguleres med G, som igjen skal følge lønnsutviklinga i samfunnet. Det betyr at pensjonen holder seg på samme kronetall målt i lønnsjusterte tall.
- Men siden pensjonen i fra 2011 skal underreguleres med 0,75 % i forhold til lønnsutviklinga, vil en person sin pensjon fra da av reduseres med 0,75 % pr år, når en bruker lønnsjusterte tall.
- Beløp som holdes fast nominelt (AFP-tillegget på 11400 skattefritt (20400 skattbart i offentlig sektor), kompensasjonstillegget, og nivåforskjellen i AFP-påslaget på 19200) vil på samme måte reduseres i verdi med prosentvis lønnsutvikling hvert år (standardverdien som kalkulatoren bruker er 4 % = sum prisstigning og reallønnsutvikling, men tallet kan endres). Veldig mange som regner på pensjon, inkludert regjering og LO, glemmer at disse størrelsene synker i verdi etter som årene går, og oppgir derfor for høye tall for fremtidig pensjon.

1.12 Hva du kan endre i arket Lønnstabeller

Som nevnt tidligere er alle lønnstabeller for KS-området og Oslo lagt inn i kalkulatoren. Du kan likevel gi en del egne opplysninger. Dette er en oversikt over det området øverst til venstre i lønnstabeller-arket der du kan legge inn egne opplysninger (her vises bare de første radene. Du kan legge inn opplysninger for alle år du kan ha pensjonsopptjening).

Nedenfor går jeg gjennom de enkelte elementene

I gule eller grønne ruter under her kan en legge inn deltidsprosenter, en egen ("fri") lønnstabell, samt data om jobb for "lønnstabell" jobb, les merknader					
	Nullstill alt her: Stillings% = 100 År før tabell = 0	deltids% tabell for alle standard lønnstabeller	Deltids% for egenkonstruert lønnstabell, valget "fri"	Egenkonstruert lønnstabell, lønnsreg. lønn. Valg "elju"	Egenkonstruert lønnstabell, nominell lønn. Valget "enom".
kode		delt	delf	elju	enom
lønnstabell oslo		rødt felt nedenfor: feil utfyllt			
kort yrkestittel				eksempelyrke	eksempelyrke
År før tabell..	7	Deltid her		0	0
..med lønn/delt%	150000	100,0 %	100,0 %	0	0
lønn/%-tab. År 0	0	70,0 %	100,0 %	400000	40000
År 1	1				43000
År 2	2				48000
osv....	3				
	4	100,0 %			
	5			450000	70000
	6				76000

1.12.1 Jobb noen år før du følger en lønnstabell i offentlig sektor

Hvis du har jobbet noen år i før du følger en lønnstabell, kan du likevel ofte bruke lønnstabellene. Det er mulig å gi kalkulatoren informasjon om antall år du jobbet før du fulgte lønnstabellen, og gjennomsnittslønn disse årene. Dette vil f. eks. være en situasjon som er vanlig for mange som jobber litt ved siden av studier.

Du fyller ut disse to feltene i figuren til høyre:

- **År før tabell....** Her legges inn antall år i jobb før en begynner i jobb som følger lønnstabell. Samme verdi vil gjelde for ALLE lønnstabeller
- **...med lønn/delt %.** Her legges inn antall år i jobb før en begynner i jobb som følger lønnstabell. Samme verdi vil gjelde for ALLE lønnstabeller (delt% i radtittelen viser til at det i samme rad legges inn deltidsprosent for denne perioden)

År før tabell..	7
..med lønn/delt%	150000

Hvis de 7 årene med 150.000 i eksemplet er i privat sektor, kan inn-feltene i pensjonsberegner for eksempel fylles ut slik (er bare noen av årene i privat, brukes færre enn 7 år i feltet "Ant. år av disse i privat / omsorgsopptj"):

Forklaring til hva du skal fylle ut:	Fyll ut:	Kommentarer til det du har fylt ut eller ..
Type off. tjenestepensjon (OfTP) / privat (1)	s-vt	SPK. Vedtatt OfTP. Nær dagens. (30/66%/65)
Sammenlign i tillegg med (2):	ka	Kombinasj.alt.54++ Påslag. (0,42/1,77%)
Evt stillingskode eller "k"	4B3	Fagarb.. Ikke lagt inn deltid.
Fødselsår (1943-2000)	1963	

Alder start jobb eller omsorgsopptj. (13-61)	25	
Alder slutt jobb (62-75)	62	opptj. i dagens OfTP til 62, i ny 62
Ant. år av disse i privat / omsorgsopptj.	7	tj.tid i dagens OfTP 30, i ny 30
Antall år ulønnet omsorgsperm i OfTP	0	godkjent i dagens tj.p. 0, i ny 0
Antall år ulønnet etter/vid.utd.perm i OfTP	0	godkjent i dagens tj.p. 0, i ny 0

Merk at kalkulatoren alltid regner som om en privat jobb kommer før den offentlige. Hvis du har hatt et avbrudd i offentlig og jobbet i privat noen år, for så å gå tilbake til offentlig, kan du legge inn dette ved å "flytte" årene i privat til først i karrieren. Beregningene blir likevel riktige hvis antall år i privat og offentlig er riktige, og lønna som legges inn i tabellen stemmer for privat og offentlig. Kalkulatoren beregner ikke såkalt "oppsatt" pensjon, så dine siste yrkesår må være i offentlig for at kalkulatorens tjenestepensjonsberegninger skal bli riktige.

1.12.2 Hvordan legge inn egenkonstruert lønnstabell

Men du kan - om du ønsker det - lage en egenkonstruert lønnstabell. Den velges som nevnt ved koden "ELJU" eller "ENOM" i stillingskodefeltet.

Pensjon for personer som har tillegg ut over minstelønn kan f.eks. beregnes ved å lage en slik lønnstabell.

For disse tabellene er det ikke aktuelt å velge en periode i forkant av lønnstabellen, så opplysningene om antall år og lønn i radene 8 og 9 er satt til 0.

Legg også inn et kort navn på yrket i rad 7, der det står eksempelyrke.

Tabellen av type ELJU (Overskrift: **Egenkonstruert lønnstabell, lønnsreg. lønn. Valg ELJU**) legges inn slik:

I de gule feltene i kolonne E, radene 10 til 71, legger du inn lønnsdata. Tallene i kolonne B angir år nr etter jobbstart. Starter du å jobbe ved 25 blir lønna i år 0 altså lønna ved 25, i år 1 ved alder 26. Siden det er mulig å tjene opp pensjon fra 13 til 75 er det plass til 62 år.

Merk at i denne tabellen må alle lønnstall må være lønnsregulert fram til basisåret, vanligvis siste året en kjenner G for. En oppgitt lønn vil gjelde alle påfølgende år med tomme ruter, fram til det legges inn en ny lønn, så en trenger ikke fylle ut alle ruter. I eksemplet i figuren over vil pensjonisten ha lønn 400.000 de første 5 årene i jobb, for så å øke til 450.000 det 6 året og fram til en evt. har lagt inn en ny lønn.

Tabellen av type ENOM (Overskrift: **Egenkonstruert lønnstabell, nominell lønn. Valg ENOM**) legges inn i de på samme måte som ELJU, men i de grønne feltene.

Forskjellen er at her er alle lønnstall nominelle tall, den lønna du hadde i kroner det aktuelle året, Slik oversikt får en f.eks i NAV sin serviceberegning.

Dette er eneste sted kalkulatoren bruker nominell lønn. Kalkulatoren vil sjøl lønnsregulere oppgitt lønn til lønnsnivået i basisåret, ut fra utviklingen av grunnbeløpet G.

All lønn før 1967 settes lik 0. Dette er inntekt som ikke teller med i folketrygden av 1967, og som i praksis heller ikke får betydning i ny folketrygd.

En oppgitt lønn vil gjelde alle seinere år med tomme ruter, fram til det legges inn en ny lønn, så en trenger ikke fylle ut alle ruter. Kalkulatoren vil gå ut fra at den lønnsregulerte lønnen i en tom

rute skal være lik fjorårets lønnsregulerte lønn. Men siden lønn før 1967 settes lik 0, må du for pensjonister med opptjening før 1967 passe på at inntekten for året 1967 er lagt inn. Ellers blir den også satt lik 0. I eksemplet i figuren over vil pensjonisten ha nominell lønn 10.000 det første året, for så å øke til 76.000 det 6 året. Årene 3 og 4 er det ikke lagt inn nominell lønn, der vil da kalkulatoren anta at lønn **etter lønnsregulering** er den samme som i år 2.

1.12.3 Hvordan legge inn deltid når du bruker lønnstabeller

Variierende deltidsprosent over karrieren kan bare tas hensyn til ved å bruke lønnstabeller og legge deltid som vist her. Legger en inn deltid i offentlig sektor uten å ha valgt lønnstabell blir det regnet som om en har jevn deltidsprosent over alle yrkesaktive år (det er likevel mulig – men komplisert – å legge inn tall slik at pensjonen blir korrekt også da)

Det er to kolonner der det er mulig å legge inn deltid.

- I kolonne C (overskrift: **Deltids% for alle standard lønnstabeller**) legger du inn deltid for alle standard lønnstabeller. Det betyr at det ikke er mulig å sammenlikne ulik deltid for hver enkelt pensjonist med standard lønnstabeller i ett oppsett av tabellmaker.
- I kolonne D (overskrift **Deltids% for egenkonstruert lønnstabell (ELJU/ENOM)**) gjelder deltid BARE de egenkonstruerte lønnstabellene.

I rad 9 i kolonne C legges inn deltidsprosent for de eventuelle årene før lønnstabell (den er låst i kolonne D: ikke aktuell). I radene 10 til 71 legges inn deltids% for hvert år i jobb. Det er mulig å legge inn deltidsprosent for hvert enkelt år, men på samme måte som for lønn vil en oppgitt deltids% gjelde alle påfølgende år med tomme ruter, fram til det legges inn en ny %, så en trenger heller ikke her fylle ut alle ruter.

Kort om eksemplet i figuren:

Kolonne C: Full jobb (100%) i årene før lønnstabell (rad 9). (Så lenge en jobber i privat spiller det ingen rolle hvilken deltids% en fører opp, bare produktet av deltidsprosent og lønn gir den riktige lønna. Ved jobb i offentlig sektor er det viktig å føre opp riktig deltids%, siden den kan innvirke på pensjonen, men da må lønna i rad B være lønn i full stilling.) De første 4 årene i jobb med lønnstabell har vedkommende 70 % jobb, deretter 100 % fra 5 året til det eventuelt legges inn en lavere deltids%. Merk det røde feltet med teksten ”Deltid her” i rad 8. Det dukker opp når der er lagt inn deltid i kolonnen.

Kolonne D: Full jobb fra starten så lenge eksemplet viser. Ingen deltid og ikke rødt felt i rad 8.

1.12.4 Nullstilling av data i lønnstabeller

Du kan nullstille alt angående lønn og deltid ved å trykke på den grå knappen til venstre i rad 4. Deltid settes da lik 100 % og antall år før tabell settes lik 0. Innlagt lønn endres ikke.

**Nullstill alt her:
Stillings% = 100
År før tabell = 0**

1.13 Noen nøkkelbegrep:

1.13.1 Alleårsregel - besteårsregel

I dagens system er det de 20 beste årene som bestemmer pensjonen. I det nye pensjonssystemet opparbeider du en **pensjonsbeholdning** i forhold til det du har tjent hele livet. **Alleårsregelen er et av elementene i den nye folketrygden som omfordeler pensjon fra de som har tjent lite (lav lønn, få år i arbeid eller mye deltid) til de som har tjent mye.** To faktorer virker inn **A. Ujevn lønn gjennom livet.** Ingen har samme lønn hele livet, ujevn lønn reduserer alltid ny pensjon i forhold til nåværende. Gjennomsnittslønn for de fleste er 10-15 % lavere enn 20 beste år. I forhold til dagens system reduseres da lønnsutgangspunktet med samme %.

B. Antall år i arbeid. Her kan pensjonen øke eller minke. En som klarer mange år kan kompensere noe av tapet ved ujevn lønn og det at en bare får godskrevet 40 år i nåværende system. Men en som ikke klarer å jobbe mange år taper dobbelt.

1.13.2 Avkorting/nøytralitet og levealdersjustering

I det nye systemet tjener du opp en **pensjonsbeholdning** som skal deles på (grovt sett) det antall år du kan forvente å ha igjen å leve. To faktorer påvirker pensjonen:

A. Avgangsalder. Dette er det elementet som **sterkest omfordeler pensjon fra de slitne og sjuke som går av tidlig til de friske og sterke som står lenge i jobb.** Går du av før 67 reduseres pensjonen. Det kalles **avkorting**. Klarer du å stå lenger, øker pensjonen mye. Denne virkningen kommer i tillegg til virkningen i pkt 1B av at du tjener opp mindre (eller mer) pensjonsbeholdning når du klarer færre (eller flere) år i arbeid.

Siden pensjonsbeholdningen deles på gjennomsnittlig antall gjenværende leveår for ditt årskull, vil pensjonen du til sammen får gjennom hele pensjonistlivet bli den samme uansett når du velger å gå av (forutsatt at du lever gjennomsnittlig lenge!). Et slikt pensjonssystem kalles **nøytralt**. Nøytralt uttak vil si at forventet nåverdi av den enkeltes samlede pensjonsutbetalinger skal være uavhengig av uttaksalder. Men det er nøytralt bare sett fra utbetaler sin side. For den enkelte som kanskje ikke klarer å stå i jobb lenger enn til 62 fungerer det svært urettferdig og lite nøytralt. Ikke minst fordi de som har behov for å gå av tidlig gjerne tilhører grupper med lav levealder, og som derfor ikke rekker å ”ta ut” hele pensjonsbeholdningen sin.

B. Befolkningens gjennomsnittlige levealder. Levealdersjustering vil si at den enkeltes pensjon justeres ved uttakstidspunktet for endringer i befolkningens levealder. **Dette er ett av elementene som skal sikre at pensjonsutbetalingene blir mye lavere fram til 2050.** Alle taper på dette, mer jo seinere du er født. Grovt sett forventer en at levealderen øker med 1 år pr 10 år, dvs. med 1 år fra 2010 til 2020, 2 år fra 2010 til 2030, osv. Når ditt årskull i gjennomsnitt lever lenger, blir det gjennomsnittlig flere pensjonistår å dele pensjonsbeholdningen på. De fleste taper 5-7 % i gjennomsnitt pr år på dette (for de fleste svarer dette til mellom 10000 og 20000 i tap pr år). Med dagens levealdersprognoser vil pensjonene være redusert med 26 % fram til 2050.

1.13.3 Underregulering/indeksering av utbetalt pensjon

I 2002 vedtok Stortinget at pensjonene hvert år skulle økes like mye som gjennomsnittslønna. I det nye systemet skal pensjonen øke 0,75 % mindre enn lønna. **Dette rammer alle og er det andre elementet som skal sikre at det nye pensjonssystemet blir billigere enn det nåværende.** Du får et økende etterslep for hvert år du er pensjonist. I gjennomsnitt for hele pensjonistlivet vil denne indekseringa for en vanlig pensjonist redusere pensjonene med fra 6-9 %

1.13.4 Pensjonsbeholdningens størrelse

I ny opptjeningsmodell vil som nevnt alle samle opp en **pensjonsbeholdning** i løpet av livet. **Hvert år øker pensjonsbeholdningen med 18,1 % av årets lønn opp til 7,1 G.** Og hvert år skal pensjonsbeholdningen en har spart opp tidligere år reguleres med gjennomsnittlig lønnutvikling i samfunnet siste året. En kan finne den totale pensjonsbeholdningen ved å summere de lønnsjusterte inntektene over hele livet og ta 18,1 % av denne summen.

I pensjonshøringa foreslo en i tillegg å ta med et årlig tillegg i formuen – kalt **arvegevinst**. Tanken var at en ville fordele pensjonsbeholdningen til de fra årskullet som var døde siste år på de gjenværende i årskullet. Til sammen påsto en at 18,1 % pluss arvegevinst ville sikre det samme pensjonsnivået som i dag, før indeksering og levealdersjustering. Men i realiteten førte denne måten å regne på til en ytterligere reduksjon av pensjonsutbetalingene i forhold til det stortinget hadde vedtatt i 2007.

Etter protest fra Nav (begrunnet med den praktiske gjennomføringen) gikk en bort fra en egen beregning av arvegevinst i det som tilslutt ble vedtatt av Stortinget. I stedet blir en gjennomsnittseffekt av virkningen av arvegevinsten regnet inn i delingstallet samtidig som en opprettholdt opptjeningsssatsen på 18,1 %. (En liten del av den økte innsparingen ble tilbakeført ved at regjeringen i forbindelse med AFP-behandlingen i tariffoppgjøret 2008 tilbød å begrense levealdersjusteringen for noen årskull.)

1.13.5 Delingstall

I utgangspunktet skal pensjonsbeholdningen deles på et tall som avspeiler gjenværende levealder for årskullet ved den aktuelle avgangsalderen. Dette tallet kalles delingstall. Størrelsen avhenger av årskull og avgangsalder. For å inkludere effekten av arvegevinsten blir delingstallene redusert noe, og en beholder opptjeningsssatsen på 18,1 %.

1.13.6 Forholdstall

Forholdstallet er et tall som primært brukes til å levealdersjustere og nøytralt regulere (avkorte) pensjon som er beregnet etter nåværende opptjeningsregler. Forholdstallet avhenger også av avgangsalder og årskull. Forholdstallet regulerer på en litt annen måte enn delingstallet. I tillegg til å regulere pensjon etter nåværende opptjeningsmodell, brukes forholdstallene også til å

- regulere garantipensjonen frem til og med 1962-årskullet (deretter brukes delingstallet)
- regulere AFP-påslaget og kompensasjonstillegget i privat sektor
- levealdersjustere offentlig tjenestepensjon.

1.14 Mer om lønn og opptjeningstid i kalkulatoren

I tillegg til opplysninger om fødselsår og hvilken pensjonsavtale (offentlig-privat) en har trenger kalkulatoren som nevnt opplysninger om **periode med opptjening av pensjon, alder ved pensjonsavgang og lønnsforhold i arbeidsperioden.**

1.14.1 Opptjeningsperiode og avgangstidspunkt

Opplysningene om periode med opptjening av pensjon og alder ved pensjonsavgang får kalkulatoren gjennom disse to opplysningene:

- **Alder start jobb**
- **Alder slutt jobb**

Hvis offentlig tjenestepensjon skal beregnes, må en i tillegg oppgi:

- **Antall år av disse i privat + omsorgsperm i off.**
- **Antall år ulønnet omsorgspermisjon i OfTP**
- **Antall år ulønnet etter/videreutdanningspermisjon i OfTP**

Hele opptjeningsperioden inkludert år med pensjonsopptjening ved omsorg blir i kalkulatoren regnet som en sammenhengende periode fra **Alder start jobb** til **Alder slutt jobb**. Hvis en har perioder uten opptjening i løpet av livet løses det for kalkulatoren ved at en velger en seinere **alder start jobb** slik at samlet antall år blir riktig.

I tillegg må kalkulatoren vite antall opptjeningsår i OfTP. Her er det også nødvendig å ta hensyn til ulønnet omsorgs- eller utdanningspermisjon i offentlig stilling. Etter dagens regler kan medlemmer i Statens Pensjonskasse (SPK) få godskrevet inntil 3 år omsorgspermisjon og inntil 3 år utdanningspermisjon som tjenestetid. De kommunale ordningene gir ikke slik mulighet. I regjeringens kombinasjonsalternativ (som ble avvist) ble det foreslått å gi en slik mulighet også til de kommunalt ansatte.

Antall år av disse i privat + omsorgsperm i off. angir summen av de årene en har pensjonsopptjening bare privat sektor eller har ulønnet permisjon med rett til pensjon i offentlig. Hvis en ikke har ulønnet permisjon med pensjonsopptjening i offentlig vil kalkulatoren regne at antall år med pensjonsopptjening i offentlig sektor = **Alder slutt jobb - Alder start jobb - Antall år av disse i privat + omsorgsperm i off.** Hvis en har år i det offentlige med omsorgs- eller utdanningspermisjon (som gir rett på offentlig pensjon etter reglene nevnt ovenfor) økes antall år i offentlig sektor med disse.

Merk at kalkulatoren går ut fra at årene i privat er de første. Hvis en skifter mellom offentlig og privat må en likevel gi lønnsopplysningene som om de private årene kom først. Siden årene i offentlig regnes som de siste, vil kalkulatoren ikke kunne beregne oppsatt pensjon.

1.14.2 Endret opptjeningsalder fra 17-70 til 13-75 i det nye systemet

Kalkulatoren tillater at en legger inn opptjening fra 13-75. Når kalkulatoren beregner pensjonen en ville hatt i den gamle folketrygden ser den bort fra årene før 17 og etter 70. Hvis du bruker en lønnstabell må du være klar over at ansienniteten vil løpe fra det første arbeidsåret du har oppgitt, mens eventuelle første år før 17 da ikke vil gi pensjonsopptjening i den gamle folketrygden. Opptjeningsperioden i offentlig tjenestepensjon vil følge samme grenser, og følgelig også omfatte flere år i ny enn i gammel tjenestepensjon.

1.14.3 Opplysninger om lønnforhold

De kan gis enten som en **lønnstabell** (evt. egenkonstruert) eller som **enkeltopplysninger**.

Bruker vi en lønnstabell som utgangspunkt, vil kalkulatoren rett og slett gå ut fra at lønna hvert år hele livet følger den aktuelle lønnstabellen. Opplysningen fra denne lønnstabellen brukes til å beregne alderspensjon, AFP og tjenestepensjon. Siden det er mulig å lage en egen lønnstabell med lønn hvert år, og også legge inn deltid, skulle det være mulig å gi lønnsopplysninger som gjør at pensjonen kommer veldig nær den virkelige. En viktig begrensning her er følgende: Kalkulatoren vil gå ut fra at årene i offentlig sektor er de siste årene i arbeid.

Hvis vi velger å ikke bruke en lønnstabell (kode k under stillingskode) må kalkulatoren får lønnsopplysningene ved at vi oppgir:

- **Reell gsn.lønn beste 20 år**
- **Reell gsn.lønn alle år**

Disse to er tilstrekkelig til at kalkulatoren kan beregne alderspensjon og AFP.

Gjennomsnittslønn beste 20 år er tilstrekkelig til å beregne dagens alderspensjon i folketrygden og AFP, og ny alderspensjon etter dagens opptjeningsregler, mens reell gjennomsnittslønn alle år trengs for å beregne ny alderspensjon med nye opptjeningsregler (alleårsregelen)

Men siden vi også skal beregne ny AFP vil kalkulatoren lage en tenkt lønnsstige i to trinn:

1. Øverste og siste trinn er **Reell gsn.lønn beste 20 år**. Jeg regner med at de fleste har sin beste lønn de siste årene i arbeidslivet. Jeg regner at perioden normalt er på 20 år. Lengden på perioden modifiseres litt i to tilfeller:
 - a) Hvis en går av med AFP før 67 får en beregnet opptjening i folketrygdens alderspensjon fram til 67 (til 65 i offentlig pensjon). Da regnes de 20 beste årene å være årene fram til 67 (65). Det innebærer at antall år med denne inntekten fram til reell avgangsalder kan være ned til 15 år (ved avgang ved 62 i privat).

- b) Hvis en går av etter fylte 70 regnes de 20 beste årene å være årene fram til 70, siden opptjeningen i dagens folketrygd stopper da. Jeg velger å regne som om en opprettholder samme inntekt også etter fylte 70. Det innebærer at reelt antall år med denne inntekten kan være opp til 25 år (ved avgang 75).
2. Jeg tenker meg videre at lønna alle tidligere år har vært den samme hvert år, og beregner dette første lønnstrinnet slik at gjennomsnittet for alle år blir lik **Reell gsn.lønn alle år**.

Opptjeningen til ny AFP i privat sektor vil nå være årene fram til 62 i denne tenkte lønnstabellen

Skal en beregne **offentlig tjenstepensjon uten å bruke en lønnstabell** trenger kalkulatoren mer informasjon enn det som er nevnt ovenfor. Det holder ikke med den tenkte to-trinnstabellen. Vi må i tillegg oppgi:

- **Gjennomsnittlig deltid% i OfTP**
- **Reell gj.sn.lønn OfTP (kr / % av beste 20)**
- **Sluttlønn full st. OfTP (kr / % av beste 20)**

Sluttlønnsbasert pensjon bruker **sluttlønn** multiplisert med gjennomsnittlig **deltidsprosent i OfTP** som pensjonsgrunnlag. **Dagens tjenstepensjon** og **ny vedtatt tjenstepensjon** er slik. Der **trengs ikke** opplysning om **gjennomsnittslønn i OfTP**. Den trengs når vi ønsker å beregne tjenstepensjon etter **påslagsmodellen**.

Kombinasjonsalternativet bruker sluttlønnsbasert opptjening for de som er født før 1954. Men for de som er født i 1954 og seinere, brukes en kombinasjon av sluttlønnsbasert opptjening for opptjening for perioden før 2011 og påslagsmodell for opptjening 2011 og seinere. Her må en oppgi sluttlønn ved pensjonsavgang, deltidspersent for OfTP fram til 2011, og gjennomsnittslønn for årene 2011 og seinere.

1.14.4 Mer om innlegging av lønnsopplysninger for uføre

Hvordan bestemmes tidligere inntekt?

Tidligere inntekt er avgjørende for størrelsen av uføretrygden. Men mange vil gå på **tiltak/arbeidsavklaringspenger** noen år før uføretrygd innvilges. I dagens uføretrygd skal en se bort fra årene med nedsatt inntekt når en bestemmer tidligere inntekt. For ny uføreytelse er dette uklart, men inntil videre går jeg ut fra at en også her ser bort fra de årene.

I år med nedsatt inntekt før en blir ufør regnes pensjonsopptjening av framtidig inntekt:

Dagens opptjeningsregler: Folketrygdloven (§ 3-18) slår fast at opptjening av framtidige pensjonspoeng for uføre regnes med for hvert år fra og med det året vedkommendes inntektsevne/arbeidsevne ble nedsatt til og med det året vedkommende fyller 66 år (forutsatt at framtidige pensjonspoeng er høyere enn det en ville ha ved å bruke inntekten det samme året)

Nye opptjeningsregler: Folketrygdlovens § 20-7a har tilsvarende bestemmelser for opptjening av pensjonsformue.

For kalkulatoren betyr dette at en bør regne avgangsåret som det året der inntekten ble nedsatt til et beløp lavere enn framtidig inntekt. Da blir beregningen av uføreytelse riktigst

Hvis du velger lønnstabell.....

.. vil kalkulatoren beregne framtidig inntekt, og videre gjennomsnitt 20 beste år og samlet lønn alle år. Uførepensjon og alderspensjon vil da bli korrekt. Hvis du velger å legge inn egne lønnsopplysninger må du oppgi lønn som forklart nedenfor:

Dagens uføretrygd:

Uføretrygden skal her være lik den alderstrygden du ville få basert på lønna du hadde de årene du var i jobb, pluss en antatt framtidig lønn (evt. antatte framtidige pensjonspoeng) fram til og med 66. Formelt går du over på alderspensjon ved 67, men den vil altså være lik uføretrygden.

Framtidige pensjonspoeng for hvert år beregnes etter det av de to følgende alternativene som er gunstigst for vedkommende:

- a) De framtidige pensjonspoengene settes til gjennomsnittet av pensjonspoengene for de tre siste årene før vedkommendes inntektsevne / arbeidsevne ble nedsatt.
- b) De framtidige pensjonspoengene settes til gjennomsnittet av de pensjonspoengene vedkommende har for halvparten av alle årene fra og med året da vedkommende fylte 17 år, til og med året før inntektsevnen / arbeidsevnen ble nedsatt. Årene med de høyeste poengtallene legges til grunn. Dersom det samlede antall år blir et ulikt tall, skal tallet avrundes oppover.

Merk at for unge uføre er minstenivået likevel i DAGENS uførepensjon 3,5 G (dvs rundt 336000 i 2010). Hvis du legger inn et lavere tall (ut fra ovenstående regler) vil kalkulatoren korrigere nivået.

ber kalkulatoren først om gjennomsnittslønna for de årene du var i jobb (husk: lønnsregulerte tall, og husk at for år med nedsatt arbeidsevne/inntekt før innvilget uføretrygd skal du regne framtidig lønn). Siden lønna i årene i jobb kan ha variert, er det ikke mulig for kalkulatoren å finne framtidig lønn, så du må sjøl beregne den ut fra ovenstående regler. Heller ikke gjennomsnitt 20 beste år kan uten videre beregnes av kalkulatoren, siden lønna i årene med jobb kan ha variert, og kalkulatoren ikke vet hvilke år i jobb, og hvilke år med framtidig lønn som skal være med blant de 20. Så her må du sjøl gjøre en vurdering.

Ny uføreytelse:

I ny uføreytelse er reglene ulik dagens. Uføreytelsen skal være 66 % av lønna du hadde da du ble ufør, beregnet som gjennomsnittet av lønna de 3 beste av de 5 siste årene (som nevnt over: se bort fra år med nedsatt arbeidsevne/inntekt). Alderstrygden er basert på lønna du hadde de årene du var i jobb, pluss en antatt framtidig lønn lik lønna på uføretidspunktet (igjen: tre beste av 5 siste) fram til 62. Formelt går en over på alderspensjon fra 67, dvs at det skal være forholds- og delingstallene ved 67 som brukes til å beregne pensjonen. Siden opptjeningen blir 5 år kortere blir alderspensjonen vanligvis lavere enn dagens.

Gjennomsnittslønna årene i jobb er allerede oppgitt (sjøl om det i årene med nedsatt arbeidsevne/inntekt kan være en liten forskjell, regner vi som at gjennomsnittslønna er lik), men framtidig lønn kan bli ulik den i dagens system, og må oppgis for seg, bruk regnemåten gitt over. Kullene før 1963-kullet får hele eller deler av alderspensjonen beregnet ut fra gjennomsnitt 20 beste år, så for disse må også gjennomsnitt 20 beste år oppgis (siden framtidig lønn kan være ulik den i dagens system, kan også beste-20-år-snittet bli ulikt).

1.14.5 Ved oppgitt gjennomsnittslønn kan beregnet pensjon bli for høy

Under nåværende opptjeningsregler teller inntekt fra 6-12 G bare med 1/3, og inntekt over 12 G gir ikke uttelling. Med de nye opptjeningsreglene teller inntekt over 7,1 G ikke med. I tjenestepensjonen er opptjeningsgrensen 12 G. En vil altså få avkortet opptjening for de årene en tjener mer enn disse grensene.

Kalkulatoren regner som om en har flat lønn i opp til fem nivå, to hvis en ikke bruker tabell. En virkelig person med lønn med samme gjennomsnittsverdier vil nok ha en lønn som varierer over

og under disse verdiene fra år til år. Sjøl om **gjennomsnittslønna** for ett eller flere av nivåene **ikke overstiger grensene for avkorting**, så kan det derfor tenkes at den virkelige personens lønn **enkelte år overstiger en av disse grensene**. Dette fanger ikke kalkulatoren opp. Kalkulatoren regner dermed i begge system ut den høyest tenkelige alderspensjon med de oppgitte gjennomsnittsnivåene. For personer med lønn langt fra avkortingsgrensene vil dette ha liten eller ingen betydning, men for personer med gjennomsnittslønn rundt en av avkortingsgrensene kan det få en viss betydning.

Hvis en bruker sluttpoengtallet fra NAV sin serviceberegning, unngår en dette problemet for folketrygdens alderspensjon så lenge dagens opptjeningsregler gjelder.

1.15 Tillegg: Parametre når kalkulatoren regner uføreytelser

Her er en oversikt over de parametrene kalkulatoren bruker. De er, der ikke annet er nevnt nedenfor, basert på Folketrygdloven og forskrifter til denne, og stortingsproposisjonen (Prop. 130 L) om ny uførestønad av 27.5.2011

Sak	Verdi
Tall for DAGENS uførepensjon:	
Må være erklært ufør fra og med denne alderen for å bli regnet som ung ufør	26
Grense for opptjening DAGENS uføretrygd (bestemmer både alderspensjon og uførepensjon)	67
pensjonspoeng for unge uføre	3,5
Minsteytelsene er som for alderspensjonister	20
Barnetillegg DAGENS uførepensjon:	
Barnetillegg barn under 18 år dagens uføretrygd, målt i antall G	0,4
Fribeløp grunnsats når begge foreldre bor med barnet (ikke brukt i kalkulatoren), ant. G	3,3366
Fribeløp grunnsats når begge foreldre ikke bor sammen med barnet, ant G	2,6433
Fribeløp grunnsats JUSTERT når begge foreldre ikke bor sammen med barnet, ant G (justert fordi fribeløpet i utgangspunktet er inkl. ett barn, trekker fra barnedelen på 0,4 G)	2,2433
økning fribeløp pr barn, ant. G	0,4
Reduksjon av barnetillegg i % av inntekt over fribeløpet	50 %
Uføreregler NY uføreytelse:	
Levealdersjusteringa av uføres alderspensjon skal i de nærmeste årene være 0,25 prosentpoeng lavere enn andres levealdersjustering. Dette skal revurderes i 2018. For de aktuelle årene svarer dette til en halvering av levealdersjusteringen. Jeg kar kalkulatoren bruke en halvering av levealdersjusteringen også for seinere år	50 % levealdersjustering
må være erklært ufør fra og med denne alderen for å bli regnet som ung ufør	26
Grense for opptjening til alderspensjon NY uføreytelse, alder	62
Uttaksalder alderspensjon NY uføreytelse, alder	67
Tak på inntekt som danner grunnlag for uføreytelsen, antall G	6
uførestønad i % av inntekt før uførhet (justert for taket forrige linje)	66 %
Minsteytelse ny uføreytelse for samboende, målt i G	2,28
Minsteytelse ny uføreytelse for enslige, målt i G	2,48
Minsteytelse ung ufør for samboende, målt i G	2,66
Minsteytelse ung ufør for enslige, målt i G	2,91
Framtidige pensjonspoeng for unge uføre.	3,5
Maksgrense for uføreytelse i % av tidligere inntekt	uaktuell
Barnetillegg NY uførepensjon (Stortingsmeldingen):	
Barnetillegg barn under 18 år dagens uføretrygd, målt i antall G	0,4
Fribeløp grunnsats når begge foreldre bor med barnet (ikke brukt i kalkulatoren), ant. G	4,6
Fribeløp grunnsats når begge foreldre ikke bor sammen med barnet, ant G	3,1

Fribeløp grunnsats JUSTERT når begge foreldre ikke bor sammen med barnet, ant G	2,7
økning fribeløp pr barn, ant. G	0,4
Reduksjon av barnetillegg i % av inntekt over fribeløpet	50 %

1.16 Tillegg: Stillingskoder og -betegnelser for Oslo

Dette er samtlige stillingskoder i Oslo. De som er merket rødt er ikke knyttet til en lønnstabell, og kan ikke brukes i kalkulatoren. Husk at når stillingskodene skal brukes i kalkulatoren så må du sette bokstaven O foran tallkoden.

kode	Stillingsbetegnelse	kode	Stillingsbetegnelse	kode	Stillingsbetegnelse
1	Betjent	60	Helsesøster	126	Avdelingsleder
2	Maskinsjef	61	Jordmor	127	Assisterende institusjonssjef
3	Hjelppearbeider	62	Assisterende oversykepleier	129	Institusjonssjef
4	Assistent	63	Avdelingsjordmor	130	Bibliotekar
7	Hjemmehjelp	64	Avdelingssykepleier	131	Arbeidsleder
8	Skolevaktmester	65	Avdelingshelsesøster	132	Spesialarbeider
9	Barnehageassistent	66	Ledende spesialsykepleier	133	Ingeniør I
10	Assistent	67	Fagarbeider	134	Avdelingsingeniør II
11	Kjøkkenassistent	68	Opplæringsykepleier	135	Spesialingeniør
13	Vaskeriassistent	70	Overhelsesøster	136	Assisterende avdelingssykepleier
14	Renholder	72	Oversykepleier	137	Hjelpepleier m/videreutdanning
15	Husøkonomassistent	73	Sykepleierkonsulent	138	Pedagogisk/psykologisk rådgiver
16	Ergoterapeut I	75	Sjefsykepleier	140	Avdelingsleder
18	Vernepleierkonsulent	77	Vernepleier	141	Avdelingsarkitekt I
19	Klinisk sosionom	78	Fysioterapeut	142	Assisterende styrer
20	Badeassistent	80	Sjef fysioterapeut	143	Konsulent
21	Renholdsoperatør	81	Aktivitør	144	Helsesekretær
22	Prosjektmedarbeider	82	Ergoterapeut	145	Klinisk ernæringsfysiolog
23	Skoleassistent	84	Avdelingsleder/Bioingeniør	146	Miljøterapeut
26	Konsulent	87	Miljøterapeut	147	Bydelsoverlege
27	Betjent	92	Lege	148	Verneassistent
29	Barneparkleder	93	Kommuneoverlege	149	Sosialkonsulent
31	Fullmektig	96	Psykolog II	150	Renholdsleder
32	Sekretær	97	Psykolog I	151	Fysioterapeut
33	Førstesekretær	98	Spesialpsykolog	152	Fysioterapeut I
35	Konsulent	99	Sykehusprest	153	Sjefpsykolog
36	Førstekonsulent	100	Verneassistent	158	Fagkonsulent
37	Spesialarbeider	102	Førskolelærer I	159	Advokat
38	Seniorkonsulent	103	Barnehagestyrer	160	Underdirektør
41	Ingeniør I	105	Barnevernkonsulent	165	Oppsynsleder
43	Avdelingsingeniør I	106	Sosialkonsulent	166	Prosjektleder
44	Overingeniør	107	Sosionom	167	Seksjonssjef
45	Overingeniør	108	Sosionom I	168	Driftssjef
46	Sjefingeniør	109	Klubbleder	169	Teknisk sjef
48	Kartograf	110	Portør	170	Vekter
49	Avdelingsarkitekt II	111	Kokk	171	Hjemmehjelpsleder
50	Vaktmester	112	Seksjonsleder	172	Driftsleder
51	Driftsleder	113	Avdelingsleder	173	Inspektør
52	Driftstekniker	114	Assisterende avdelingsleder	178	Arbeidsleder
53	Driftstekniker	115	Avdelingsleder	180	Driftssjef
54	Sjåfør	118	Arbeidsleder	181	Ingeniør II
56	Hjelpepleier	119	Førstebetjent	183	Driftsassistent
57	Barnepleier	120	Husøkonom	184	Prosjektleder
58	Sykepleier	124	Styrer		
59	Spesialutdannet sykepleier	125	Assisterende styrer		

kode	Stillingsbetegnelse	kode	Stillingsbetegnelse	kode	Stillingsbetegnelse
185	Arbeidsleder	266	Advokatfullmektig	346	Overbrannmester dagtid
188	Fagspesialist	267	Antikvar	348	Brann-og feierinspektør
189	Fritidsklubbleder	268	Turnuslege	355	Assisterende arbeidsleder
190	Tannhelsesekretær	272	Førstekonservator	356	Skolevaktmester
192	Tannpleier	277	Klinikk sjef	357	Spesialbibliotekar
195	Spesialkonsulent II	279	Legevaktsjåfør	359	Fys.ter.turnusk
196	Seniortannlege	287	Barne- og ungdomsarbeider	360	Fys.terap.stud.
197	Kontrollør	288	Barnehagestyrer	361	Unge arb.takere
198	Tolk	289	Barnehagestyrer	363	Teamleder
201	Systemsjef	290	Barnevernfullmektig	364	Teamleder
202	Avdelingssjef	291	Sjefsarkitekt	366	Teknisk konservator
203	Driftsleder	292	Spesialarkitekt	367	Konservator
205	Teamleder	293	Seksjonsleder	372	Pedagogisk leder - stedfortreder
206	Kontorleder	294	Styrer	373	Musikk- og kulturskolelærer 4
207	Assisterende seksjonssjef	295	Institusjonssjef	375	Klinikk sjef
208	Klinisk pedagog	296	Overarkitekt	376	Avdelingssjef
209	Avdelingsergoterapeut	297	Seksjonssjef	378	Fotterapeut
211	Grafiker	298	Tannlege II	379	Førskolelærer
212	Avdelingssjef	299	Spesialtannlege	380	Distriktsleder
215	Koordinator	300	Trafikkbetjent	381	Guide
223	It-sjef	301	Veileder	382	Sanger
224	Divisjonsdirektør	302	Kokk	384	Klinisk sykepleiespesialist
225	Avdelingsleder	304	Feltarbeider	385	Avdelingssjef
226	Avdelingsdirektør	307	Seksjonsleder	386	Lege I
227	Informasjonssjef	308	Tannlege	387	Miljøterapeut oppsøkende virksomhet
228	Spesialkonsulent	311	Baseleder	388	Miljøterapeut I
230	Kontorsjef	313	Statsautorisert tolk	389	Barnevernpedagog
232	Personalsjef	314	Overlege	390	Tannhelsesekretær
233	Seksjonsleder	317	Distriktstannpleier	391	Klinikkfullmektig
234	Seksjonsleder	319	Fagpedagog	393	Avdelingssjef
235	Økonomisjef	320	Musikk- og kulturskolelærer 1a	395	Overtannpleier
236	Omsorgsarbeider	321	Musikk- og kulturskolelærer 1b	399	Tillitsvalgt
237	Pedagogisk leder	322	Musikk- og kulturskolelærer 2	400	Kommunaldirektør
239	Vaktmester	323	Musikk- og kulturskolelærer 3	401	Bydelsdirektør
240	Feierleder	324	Undervisningsinspektør	402	Direktør/Etatsjef
241	Feiermester	325	Overtannlege	403	Seksjonssjef
243	Brannkonstabel	326	Områdedirektør	404	Bedriftsoverlege
244	Underbrannmester	328	Rektor	405	Sekretariatsleder
245	Brannmester	329	Distriktsfullmektig	449	Eierskap- og prosjektsjef
246	Stasjonsleder	331	Styrmann	450	Fagsjef
247	Feiersvenn	334	Psykolog II	451	Spesialrådgiver
248	Brigadesjef	335	Psykolog I/Spesialpsykolog	452	Rådgiver
251	Klubbleder	336	Avdelingsdirektør	500	Avdelingsleder
252	Driftsleder	337	Fritidsleder	501	Spesialkonsulent
253	Ledende hjelpepleier	338	Hjemmehjelp	502	Komitesekretær
254	Bioingeniør II	339	Miljøarbeider	600	Ordfører
255	Husholdstyrer	341	Fagpedagog	601	Varaordfører
257	Leder dagsenter	342	Pedagogisk/psykologisk rådgiver I	602	Heltidsombud
259	Assistent	345	Brannmester dagtid	603	Byrådsleder
262	Assisterende seksjonsleder			604	Byråd
263	Avdelingsleder/fysioterapeut			605	Byrådssekretær
264	Barnehageleder				
265	Økonomisjef				

kode	Stillingsbetegnelse
606	Medl. bystyret
607	Komitesekretær
608	Gruppesekretær
609	Medlem diverse utvalg
610	Varamedlem diverse utvalg
814	Spesialavlønning
815	Vartpenger
816	Spesielle oppdrag
817	Arbeidsmarkedstiltak
818	Oppdragstaker
819	Midlertidig spesialstilling
830	Fysioterapeut m/tilskudd
831	Lege m/tilsk.k1
832	Lege m/tilsk.k2
833	Lege m/tilsk.k3
858	Lærling
859	Lærekandidat
860	Medisinerstudent
862	Gruppeleder
901	Avdelingsleder
902	Rådgiver/sosiallærer
903	Seniorlærer
904	Assisterende rektor
923	Undervisningspersonale u/godkj. utd.
924	Undervisningspersonale u/godkj. ped. utd.
953	Rektor
955	Undervisningsinspektør
958	Studieinspektør
960	Morsmåslærer
961	Lærer
962	Adjunkt
963	Adjunkt m/opptrykk
965	Lektor
966	Lektor m/opptrykk

1.17 Tips om innstillinger av Excel

1.17.1 Aktiver makroer hvis de grå knappene i kalkulatoren skal virke

I Excel-2007 gjøres dette slik:

Når du starter kalkulatoren kommer det opp en linje under menylinjen øverst der det står ”Sikkerhetsadvarsel. En del aktivt innhold er deaktivert”. (Denne linjen vil stå der en stund, for så å forsvinne)

Gjør følgende:

Trykk på knappen Alternativer

Da får du opp en rute med litt tekst om Makroer og ActiveX

Velg aktiver dette innholdet og trykk OK

Hvis du ikke får sikkerhetsadvarselruten opp når du starter, må du stille inn Excel, slik:

Klikk **Microsoft Office-knapp** , og klikk **Alternativer for Excel**.

Klikk **Klareringssenter, Innstillinger for klareringssenter** og deretter **Makroinnstillinger**.

Velg alternativet: **Deaktiver alle makroer med varsling** og trykk **OK**

Da vil sikkerhetsadvarselruten komme opp neste gang du starter Excel

1.17.2 Det lønner seg å slå av autofullfør

Hvis autofullfør står på vil Excel ofte prøve å skrive et helt ord nå du skal fylle inn en av kodene, det gjør det veldig tungvint å bruke kalkulatoren. Du slår av Autofullfør slik:

Klikk **Microsoft Office-knapp** , og klikk **Alternativer for Excel**.

Klikk **Klareringssenter, Avansert**.

Fjern haken i boksen ved **Aktiver autofullfør for celleverdier** og trykk **OK**

1.18 Endringer i de siste versjonene

Nyeste øverst:

Versjon 23B – 28.5.2011. 3 områder endret: 1. lønnstabell Oslo, 2. skjerming av levealdersjustering, 3. Opptjening for alderspensjon for uføre. Detaljer i det følgende:

1. Lønnstabeller for Oslo pr 1.5.2011 lagt inn

2. Gjort en del korreksjoner av hvordan skjerming av levealdersjustering for uføretrygdedes alderstrygd beregnes. (Detaljer forklart i bruksanvisningen pkt 1.11.1):

- Forrige versjon beregnet ikke denne skjermingen helt presist, men gjorde en tilnærming ved å halvere virkningen av levealdersjustering. Jeg antok også at denne skjermingen ville bli videreført for kullene etter 1951.
- I denne versjonen følger jeg proposisjonens metode for skjerming, og reduserer virkningen av levealdersjusteringen med 0,25 %, men bare t.o.m. 1951 kullet. Etter det: ingen skjerming. Slik regner kalkulatoren når standard nøkkeltall legges inn.
- MEN – jeg åpner for å kunne legge inn og beregne ulike scenarier. Ved å endre tre parametre i nøkkeltall (forklart i merknader til nøkkeltallene i linje 13-15) kan en velge
 - enten en skjerming atter samme metode som proposisjonen, men der det åpnes for andre prosentpoeng enn 0,25 %, og åpnes for at denne skjermingen kan gå til andre årskull enn 1951-kullet
 - eller en skjerming der en bestemmer en andel av den levealdersjusteringen som ikke-uføre får fra 0 % - ingen levealdersjustering til 100 % - full levealdersjustering.

- Disse to metodene kan kombineres ved at første metode (proposisjonens) gjelder til et visst årskull, og andre metode for resten av årskullene

3. Etter finlesing av proposisjonen ser jeg også at opptjening til alderstrygd for uføre ikke var helt presis.

- I forrige versjon (og i tidligere) har jeg gått ut fra at all opptjening til alderspensjon for uføre stopper ved 62 (uførepensjonsutvalgets ene alternativ kunne leses slik). Nå ser jeg at proposisjonen nyanserer dette.
- For det første lar en opptjening etter gammel modell (besteårsregelen) gå til 67.
- For det andre vil opptjening etter ny modell **under uførhet** stoppe ved 62, mens evt opptjening **ved arbeidsinntekt** etter 62 blir regnet med. For kalkulatoren innebærer det for eksempel at en som blir ufør ved 54 får opptjening til 62, mens en som blir ufør ved 64 får opptjening fram til 64 år.

Versjon 23 – 28.5.2011. Viktige nyheter, dessuten er grunnbeløp og KS-lønnstabeller for 2011 lagt inn:

- Beregner uførestønad/alderstrygd etter uføreproposisjonen (Prop. 130 L) lagt fram 27.5.
- Lønnstabeller for Oslo er lagt inn (foreløpig bare pr 1.5.2010).
- Samtidig – og for å få inn Oslo-tabellene – er hele beregningsapparatet endret slik at det nå kan legges inn lønn for alle enkeltår. Det går an å lage en egenkonstruert lønnstabell med lønnsregulerte tall (slik alle lønnstabeller i tariffavtaler er laget), og jeg har også lagt inn muligheten for å legge inn din virkelige (nominelle) lønn for hvert enkelt år, for eksempel det du får i en serviceberegning fra NAV. Når du legger inn nominell lønn vil kalkulatoren bruke en historisk oversikt over grunnbeløp til å regne all lønn om til lønn i basisåret.
- Et eget ark "Forklaring" viser hvordan folketrygd og offentlig tjenstepensjon beregnes i detalj
- Jeg har også laget et eget regneark kalt FORKLARING. Hvis du er interessert i å finne ut hvordan pensjon blir beregnet kan du se her. Du finner detaljerte beregninger av alderspensjonen til den pensjonisten du har valgt i pensjonsberegner. Oversikten har også med den nye stortingsvedtatte tjenstepensjonen ("TS"), hvis du velger den i det øverste gule feltet i pensjonsberegner. Gjør du andre tjenstepensjonsvalg i øverste felt vises bare folketrygdens alderspensjon og evt. AFP.

Versjon 22 B - 17.1.2011. Nå kan du også beregne uføres alderspensjon med delvis levealdersjustering. Det ble antydnet i nyhetene at dette kunne bli resultatet, og da må vi jo kunne beregne det. Oppgi prosent levealdersjustering under nøkkeltall, nederst i det grønne feltet. Også rettet en liten feil i tjenstepensjon.

Versjon 22 - 3.1.2011. Nå kan du også beregne uføretrygd i tabellmakeren. Noen småfeil er rettet, bl.a. at uføretrygd for de som gikk av etter 62 noen ganger ble beregnet feil.